

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2015

Markéta Týfová

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra sociologie

Chalupa, chata jako druhý domov
Bakalářská práce

Autor práce: Markéta Týfová

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Hradec Králové, 2015

Zadání bakalářské práce

Autor:	Markéta Týřová
Studium:	F12501
Studijní program:	B6703 Sociologie
Studijní obor:	Sociologie obecná a empirická
Název bakalářské práce:	Chalupa, chata jako druhý domov
Název bakalářské práce AJ:	The Cottage as a Second Home

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Chalupaření, chataření je českým fenoménem a mnoho lidí pokládá chalupu nebo chatu za svůj druhý domov. Cílem práce je zjistit typologii chalupářů, chatařů z hlediska jejich životního stylu, konstrukcí domova a interpersonálních vztahů, které s sebou chalupaření, chataření nese. Důležitou součástí bude i popis zkoumaného terénu. Dalším výzkumným problémem je, jak se chalupaření, chataření proměňuje v čase, jak ho lidé vnímali před rokem 1989 a jak po roce 1989. Hlavní metodou je kvalitativní výzkum s využitím rozhovorů podle scénáře. Terén a výběr vzorku bude v průběhu řešení tohoto zadání upřesněn.

BIČÍK, IVAN. 2001. Postavení, změny a perspektivy druhého bydlení v Česku. Pp. 25-42 in: BIČÍK, IVAN a kol. Druhé bydlení v Česku. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy. DUFFKOVÁ, JANA. 2008. Sociologie životního stylu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. DUFFKOVÁ, JANA. 2006. O tom, jak a proč vzniklo a (zatím) nezaniklo chataření a chalupaření v Čechách [online]. Dostupné z: FIALOVÁ, DANA. 2004. Okolnosti podmiňující vznik a vývoj druhého bydlení v Česku. Pp. 38-49 in: VÁGNER, JIŘÍ, DANA FIALOVÁ (eds.). Regionální diferenciacie druhého bydlení v Česku. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. JANALÍK, OLDŘICH. 1970. Stavíme chatu? Chata váš domov. Praha: Merkur. LIBROVÁ, EVA. 1969. Výzkum chat a chataření na Ostravsku. Praha: Výzkumný ústav výstavby a architektury. LIBROVÁ, EVA. 1986. Volný čas obyvatel sídlišť v ČSR. Praha: Výzkumný ústav výstavby a architektury. VÁGNER, JIŘÍ. 2001. Vývoj druhého bydlení v Česku. Pp. 42-51 in: BIČÍK, IVAN a kol. Druhé bydlení v Česku. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy. VÁGNER, JIŘÍ. 2003. První nebo druhé bydlení? Druhé bydlení jako významná složka životního stylu. Pp. 99-107 in: Geografie na cestách poznání. Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. VÁGNER, JIŘÍ. 2004. Druhé bydlení v zahraničí? Možnost srovnání. Pp. 26-38 in: VÁGNER, JIŘÍ, DANA FIALOVÁ (eds.). Regionální diferenciacie druhého bydlení v Česku. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. ZAPLETALOVÁ, VERONIKA. 2007. Chatařství: Architektura lidských snů a možností. Brno: Nakladatelství ERA. BRYMAN, ALAN. 2001. Social Research Methods. Oxford: Oxford University Press. CRESWELL, JOHN W. 2002. Research Design. Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Sage Publ. Thousand Oaks, London, New Delhi. DISMAN, MIROSLAV. 2008. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: UK v Praze. HENDL, JAN. 2005. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál. SILVERMAN, DAVID. 2005. Ako robiť kvalitativný výzkum. Bratislava: Pegas. STRAUSS, ANSELM, JULIET CORBINOVÁ. 1999. Základy kvalitativního výzkumu: postupy techniky metody zakotvené teorie. Boskovice: Albert.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Ioukl, Ph.D.

Oponent:

doc. Mgr. Ján Bunčák, CSc.

Datum zadání závěrečné práce:

22.12.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré použité prameny jsem uvedla v seznamu literatury.

Ve Svobodě nad Úpou dne 5. 5. 2015

.....

Markéta Týfová

Anotace

Týfová, Markéta. 2015. *Chalupa, chata jako druhý domov*. Hradec Králové: Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové. 65 pp. Bakalářská práce.

Chalupaření, chataření je českým fenoménem a mnoho lidí pokládá chalupu nebo chatu za svůj druhý domov. Cílem práce je zjistit typologii chalupářů, chatařů z hlediska jejich motivů chataření, konstrukcí domova a interpersonálních vztahů, které s sebou chalupaření, chataření nese. Dalším výzkumným problémem je, jak se chalupaření, chataření proměňuje v čase, jak ho lidé vnímali před rokem 1989 a jak po roce 1989. Důležitou součástí je i popis zkoumaného terénu. Hlavní metodou je kvalitativní výzkum s využitím rozhovorů podle scénáře. Terén a výběr vzorku se v průběhu řešení tohoto zadání upřesňoval. Nakonec byla stanovena chatová kolonie v Pekelském údolí, která se nachází v blízkosti města Náchod. Jako vzorek byli vybráni chataři, kteří vlastní chatu v této kolonii.

Klíčová slova: druhý domov, druhé bydlení, chata, chataření, trávení volného času v přírodě

Annotation

Týfová, Markéta. 2015. *The Cottage as a Second Home*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové. 65 pp. Bachelor Degree Thesis.

The cottaging is a Czech phenomenon and many people consider cottage as their second home. Objective of this work is to determine the typology of cottagers in terms of their motives to the cottaging, home construction and interpersonal relations, which the cottaging carries with it. Another research issue is how the cottaging changes over time, how people perceive it before 1989 and how after 1989. An important part is also description of examined terrain. The main research method is qualitative research with using scripted interviews. Terrain and sampling has been specified during the solution of this task. In the end a cottage colony in valley of Peklo, which is located near the town of Náchod, was determined. They were selected as the sample cottagers, who own a cottage in this colony.

Keywords: second home, cottage, cottaging, leisure in nature

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce PhDr. Miroslavu Jouklovi, PhD. za jeho cenné rady, informace a odborné vedení při psaní práce. Dále děkuji rodině za podporu.

Obsah

Úvod	10
1. Stav dosavadního poznání	13
1. 1 Články, monografie	13
1. 2 Výzkumy.....	15
1. 3 Bakalářské a diplomové práce	16
2. Teoretická východiska empirického výzkumu	17
2. 1 Pojem domov	17
2. 2 Pojem druhé bydlení	17
2. 3 Pojem chalupa a chalupaření	18
2. 4 Pojem chata a chataření	18
2. 5 Pojem „prostorová schizofrenie“	19
2. 6 Pojem rekreační objekt	19
2. 7 Pojem stereotyp.....	19
3. Historie, vývoj chataření a chalupaření	20
3.1 Dějiny chataření	20
3. 2 Dějiny chalupaření	25
4. Český fenomén	26
4. 1 Sedm rysů úspěchu chataření/chalupaření	27
4. 2 Komunistický režim a chaty/chalupy.....	28
4. 3 Protichůdnosti českého chataření a chalupaření	30
5. Shrnutí teoretické části	30
6. Postup a výzkumné metody	32
6. 1 Cíl.....	32
6. 2 Výzkumné otázky	32
6. 3 Metody, techniky sběru dat.....	32
6. 4 Cílová skupina, vzorek respondentů, výběr a metoda výběru souboru respondentů	33
6. 4. 1 Přehled a charakteristika jednotlivých respondentů.....	34
6. 5 Technika zpracování dat	35
6. 6 Popis zkoumaného terénu	36
7. Výsledky.....	39
7. 1 Charakteristika respondentů dle analýzy rozhovorů.....	39
7. 2 Analýza rozhovorů dle výzkumných otázek.....	52

Závěr.....	59
Seznam literatury.....	63
Přílohy	1
1. Fotodokumentace.....	1
2. Scénář rozhovorů	2
3. Přepis rozhovoru s kódováním	4

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je téma chataření, chalupaření. Práce nese název Chalupa, chata jako druhý domov. Vzhledem k tomu, že terén a výběr vzorku byl během řešení tohoto zadání upřesňován a jako lokalita výzkumu byla později stanovena chatařská kolonie v Pekelském údolí, která se nachází mezi Novým Městem nad Metují a Náchodem, jsou ve zkoumaném vzorku pouze chataři z této chatové kolonie, z této lokality. V osadě se nacházejí pouze chaty nebo staré renovované sruby z počátku 20. let 20. století, tedy z období první republiky.

Téma chataření a chalupaření je podle mého názoru stále aktuální, ale také velmi zajímavé. Jak chataření, tak i chalupaření má za sebou poměrně dlouhou historii, kterou jsem mimo jiné popsala v druhé kapitole této práce. Dá se říci, že v každé době vývoje mělo české chataření a chalupaření svůj určitý význam a důvody. Motivy lidí k této zálibě, která časem dorostla do pozice českého fenoménu, se v průběhu času měnily. Obzvláště komunistický režim a jeho politika napomohly k největšímu nárůstu nových rekreačních objektů v podobě chat. Chataření a chalupaření se pro lidi totiž stalo takovou jedinou možností nebo spíše náhradou toho, že nemohli volně vycestovat do zahraničí. V dobách socialismu chata lidem také sloužila pro pocit toho, že něco vlastní. Když ale přišel rok 1989, lidem se najednou naskytlo mnoho nových možností, nejen v trávení volného času. Lidé objevovali kouzlo zahraničních zájezdů, podnikání a jiných aktivit. Z tohoto důvodu se chataření a chalupaření rázem dostalo poněkud do ústraní. Mnoho lidí i autorů zabývajících se touto tematikou bylo toho názoru, že fenomén chataření a chalupaření začne pomalu a jistě upadat nebo zcela v budoucnosti zanikne. Opak se stal pravdou a chataření, chalupaření vstalo z mrtvých po dočasném útlumu a jeho obliba začala u lidí opět stoupat. Proto je dle mého názoru stále aktuální a velmi zajímavé zjistit, co v dnešní době chataře k pořízení chaty a k chataření vede a co se jim na tom líbí.

Toto téma jsem si pro svou práci vybrala nejen proto, že je myslím velmi zajímavé, ale také proto, že i já s rodinou na chalupu odmalička jezdím. Mám k ní citový vztah, jelikož je rodinným dědictvím. Velice ráda toto místo navštěvuji a konkrétně já sama můžu říci, že chatu a její okolí vnímám jako svůj druhý domov.

V rámci sociologie se tématem takzvaného druhého bydlení, druhého domova v podobě chaty či chalupy, dlouhodobě zabývá především socioložka Jana Duffková.

Zaměřuje se především na pojetí prvního a druhého domova, ale také se dívá na chataření a chalupaření jako na životní styl českých obyvatel. Sociologický výzkum chataření provedla v oblasti Ostravska Eva Librová v roce 1969. Stejně jako má práce se i tento výzkum zajímal o činnosti a aktivity lidí na chatě.

Myslím si, že proto je velmi zajímavé zjistit, jaký význam pro ně chata má. Jestli má opravdu význam druhého domova, a jakým aktivitám se lidé na chatě věnují.

Cílem této práce je zjistit typy chatařů, kteří se mezi respondenty z chatařské kolonie v Pekelském údolí nacházejí. Typologie chatařů bude posuzována z několika hledisek, a to z hlediska jejich motivů chataření a co je k chataření vede. Dále pak z hlediska konstrukcí domova a interpersonálních vztahů mezi chataři, konkrétně sousedských vztahů. V zadání této práce bylo také zjistit typologii chatařů z pohledu jejich životního stylu. Tato typologie byla během výzkumu vyřazena. Důvodem bylo složité vymezení toho, co chataři vnímají jako životní styl a co nikoliv. V rámci výzkumu bylo stanoveno šest výzkumných otázek. 1. Jaké je bydlení uživatelů chatové oblasti? 2. S jakými volnočasovými aktivitami se pojí jejich pobyt na chatě? 3. Jsou chataři spokojeni s lokalitou, v níž se jejich chata nachází? 4. Je větší množství lidí v dané chatařské kolonii zdrojem problémů, konfliktů mezi chataři? 5. Jak vidí chataři budoucnost své chaty? 6. Mění se funkcionalita chaty?

Těmito výzkumnými otázkami jsem zjišťovala, jaké je trvalé bydliště chatařů, kde žijí, jak jsou s ním spokojeni, a zda trvalé bydliště mělo a má nějaký vliv na pořízení chaty. Dále jsem zjišťovala, jaký druh aktivit pojmí se s volným časem na chatě u chatařů převládá a zda jsou spokojeni s lokalitou, ve které se chata nachází. Jaké vidí chataři klady nebo zápory daného místa, zda lokalita rozhodovala při výběru pořizované chaty. Problémem chatové kolonie může být i množství lidí, které se tam nachází. Proto mne také zajímalo, zda se vyskytují mezi chataři spory a jaké jsou sousedské vztahy. Dotazovala jsem se respondentů také na budoucnost chaty. Zda ji vidí v prodeji nebo v předání objektu potomkům. Zda se mění funkce či využívání chaty v průběhu času. Zda byla využívána dříve více než dnes, anebo zda se tam scházeli jiní lidé atd.

Výzkumnou metodou je kvalitativní výzkum. Jako metoda sběru dat byl použit rozhovor podle předem sestaveného semistrukturovaného scénáře. Za hlavní nebo stěžejní literární zdroj, který jsem v práci využila, považuji knihu o chatařství od Veroniky Zapletalové. Kniha obsahuje souhrnné informace o různých obdobích vývoje chataření, ale zahrnuje i další texty jiných autorů, které obsahují pro mou práci cenné

informace. Dalšími publikacemi, ze kterých jsem zejména čerpala, jsou publikace dvou autorů, kteří nahlíží na tuto problematiku z pohledu geografie. K chataření a chalupaření přistupují z hlediska druhého bydlení. Těmito autory jsou Dana Fialová a Jiří Vágner. Jako třetí stěžejní literární zdroj bych uvedla články socioložky Jany Duffkové, které poskytují mnoho zajímavých informací.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Je členěna do sedmi kapitol. Některé z nich obsahují ještě podkapitoly. Teoretická část zahrnuje první kapitolu, která je zaměřena na stav dosavadního poznání. To znamená na literaturu, která je dostupná pro toto téma, z které jsem čerpala. Další kapitoly jsou věnovány teoretickým východiskům empirického výzkumu a historii s vývojem chataření a chalupaření. Dále následuje kapitola, která se zabývá chatařením/chalupařením jakožto českým fenoménem. Pátá kapitola je shrnutím teoretické části. Praktická část bakalářské práce je rozdělena na několik kapitol a podkapitol. Tyto kapitoly zahrnují postupy, výzkumné metody a analýzu rozhovorů s popisem výsledků.

1. Stav dosavadního poznání

Literatury věnující se chataření a chalupaření je poměrně velké množství, což jsem při výběru tohoto tématu jako bakalářské práce ani nečekala.

To tedy ukazuje, že je chataření spolu s chalupařením stále vděčným námětem pro spoustu článků a výzkumů. Je v zájmu a předmětem studia jak sociologie, tak i například geografie. Z toho je možné vidět, že chataření a chalupaření prochází stálým vývojem, že je v Česku opravdu fenoménem a má v životě celé řady lidí stále své místo, i když se mnoho autorů domnívalo, že po revoluci bude docházet spíše k postupnému úpadku druhého bydlení, a to hlavně díky možnosti volného vycestování do zahraničí. Jak píše Václav Cíle [2007], byl zde totiž pocit, že je chata a s ní spojený poměrný nedostatek, shánění všemožných věcí, materiálu, nábytku atd. v globalizovaném světě už něco přežitého, zastaralého, a tak byla považována za takový znak komunistické doby u nás. Opak byl ale pravdou, chataření sice nějakou dobu zůstalo v útlumu, ale po pár letech se k němu lidé začali opět více a více vracet.

Hlavní náplní prostudované literatury je především pohled na chaty a chalupy jako na objekty druhého bydlení, jejich rozdělení a definování. Dále pak také jako na formu cestovního ruchu.

Chataření a chalupaření však není jen druh cestovního ruchu, ale dalo by se říci, že je to také životní styl. Z pohledu sociologie životního stylu se tak českým fenoménem zabývala například socioložka Jana Duffková, Jiří Vágner nebo Ivan Bičík.

1. 1 Články, monografie

O chataření a chalupaření se dá najít mnoho článků. Například v publikacích zaměřených na společenské dění, v geograficky, kulturně nebo též ekonomicky zaměřených.

Právě například v časopise Ekonom vyšel v roce 2008 článek věnující se druhému bydlení, ale takovému novodobějšímu typu. Autorka článku Julie Hrstková v něm píše, že se stává u českých obyvatel velmi moderním pořídít si místo chaty či chalupy tzv. víkendový byt na horách. To znamená, že si lidé kupují vlastní apartmán v bytovém domě. Dalo by se říci, že se tento jev stal po revoluci takovým dalším fenoménem. Tento typ druhého bydlení je ale ovšem velmi nákladný na finance.

Dále se autoři se v člancích zaměřují zejména na historii chataření a chalupaření, na jeho souvislosti s politickou situací v České republice v průběhu let a na jeho proměny v čase, zaměřují se také na chaty a chalupy jako na druhé bydlení či druhé

domovy. Někteří autoři popisují druhé bydlení v zahraničí, srovnávají ho s českým a touto cestou se ve svých člancích či knihách snaží ukázat, že druhé bydlení není typické jen pro obyvatele České republiky.

Článek autorů Jiřího Vágnera a Dany Fialové [2012] v Geografických rozhledech právě pojednává o chataření, chalupaření a celkově o způsobech druhého bydlení v ostatních částech světa. Ve svém textu se zabývají samozřejmě historií druhého bydlení v jiných zemích a také porovnáním množství těchto objektů v zahraničí, tím také upozorňují na to, že díky tomu, že každá země má jinou definici druhého bydlení, jinak se k tomuto jevu staví, je velmi náročné dojít k nějakému porovnání. Jak autoři uvádí, nejbližší jsou k sobě s Českou republikou co do množství objektů druhého bydlení Francie, Švýcarsko a Dánsko. Dalšími zeměmi, u kterých chybí bohužel údaje, ale kde je zastoupení druhého bydlení celkem značné, jsou dle autorů Finsko a všeobecně severské země, Polsko, Německo, Rakousko či Kanada.

Socioložka Jana Duffková [2011] se zase věnuje chataření v časopise Krok, zaměřeném právě na společenské dění, a to v článku s názvem *Bydlet v přírodě je životní styl (Chataření jako nenahraditelný kulturní fenomén Čechů)*, kde hned v úvodu autorka popisuje, že chataření sice fenoménem v Česku je, ale že to není množstvím těchto objektů, ale především tím zvláštním poutem, které si Češi vytváří a chovají ke svým rekreačním stavbám, tím jak chaty a chalupy využívají ve svém volném čase a jakou roli hrají v jejich životním stylu.

Velmi zajímavě je na toto téma podle mého názoru zpracovaná kniha od autorky Veroniky Zapletalové z roku 2007 *Chatařství - Architektura lidských snů a možností*, kde se autorka dívá na chaty a chalupy, jak už název napovídá, z pohledu architektury a krajiny tvorby. Kniha představuje soubor fotografií chat, které vlastně ukazují na rozmanitou kreativitu chatařů. Obrazový materiál je také doprovázený texty, na kterých se podílel kolektiv autorů a kde se čtenáři mohou například dozvědět něco o historii, vývoji, ale také budoucnosti chataření, proč zřejmě chataření vzniklo, anebo proč má vlastnictví rekreačního objektu takový úspěch. Dalším a taktéž zajímavým tématem textů v této knize jsou kupříkladu sociální vztahy mezi chataři, jejich sousedské poměry, a to například v oblasti chatových osad, autorka knihy Veronika Zapletalová píše s odkazem na Danu Fialovou, že je velmi poutavé pozorovat, jaké mají tyto lidé k sobě navzájem vazby, jaké vztahy mezi nimi panují, a že je zajímavé porovnat tyto vztahy v souvislosti celého vývoje chataření, protože určitě prošly řadou změn v průběhu dějin chataření. Jedna kapitola je věnována i negativnímu hodnocení chat a

chataření, kde se autor textu Jiří Škabrada vyjadřuje k chatám jako spíše ke komickým napodobeninám venkovských staveb postavených podle architektury určitého stavebního slohu či architektury lidové. Problematika je podle něj také v jejich lokaci, zejména u těch chat a chatových osad, které byly vybudovány v době komunismu. Velmi zajímavé je také téma, kterému se v knize věnuje Veronika Zapletalová, a tím tématem jsou ploty kolem chatek, kde vlastně jejich existence či absence v dějinách chataření také hraje určitou roli.

Další velmi zajímavou monografií je také *Druhé bydlení v Česku* od Ivana Bičíka a kolektivu autorů. Kniha obsahuje kapitoly mimo jiné věnující se například rozvoji druhého bydlení u nás, jeho pozici, transformacím v čase nebo vyhlídkám a nadějím do budoucnosti.

1. 2 Výzkumy

Jak uvádí autoři Dana Fialová a Jiří Vágner [2007] ve své publikaci, historie výzkumů týkající se tohoto druhu rekreace je celkem dlouhá a hojná, a to zejména, co se týče geografie. Autoři také mluví o prvních výzkumech, hlavně z konce 60. či 70. let.

V 60. letech, kdy došlo k největšímu rozmachu chataření a chalupaření u nás, vznikl také souhrnný sociologický výzkum, a to konkrétně *Výzkum chat a chataření na Ostravsku*, který se týkal rekreace lidí z města v přírodě, zajímal se o následky působení městského prostředí na obyvatele a na jejich zdraví [Librová 1969]. Jelikož toto téma zasahuje také samozřejmě do sociologie volného času, byly předmětem výzkumu také činnosti a aktivity na chatě, motivy chataření, způsob jejího využívání atd. Chataření ale také spadá a zasahuje do sociologie města a bydlení [Librová 1969].

Jak říká Eva Librová [1969], z dat tohoto výzkumu, které ale vesměs neplatily pro veškeré chataře v Ostravě, například vyšlo, že mezi nejdůležitější faktory ovlivňující pořízení chaty jsou pro příklad snaha utéct alespoň na chvíli z města a pobýt s rodinou v přírodě, životní úroveň či skladba rodiny. Dále je uváděno, že má vliv také to, jaké mají chataři trvalé bydliště, jaká je jeho kvalita, a že s tím také může souviset, nebo může být jedním z podnětů pořízení chaty, kvalita životního prostředí – autorka uvádí například spad popílku v Ostravě. Z výsledků tohoto výzkumu také vychází, že chataření je věcí spíše rodinnou a že není zvykem zvat si na chatu své přátele. Dalším poznatkem bylo například to, že nefungují sousedské vztahy, jako tomu bylo před válkou u trampů, nebo že se lidé nedokážou zbavit města ani na chatě, a tak i do přírody

vníká technika. Librová tedy uvádí, že se stalo to, že chataření prošlo ve své funkci takovým vážným posunutím.

Mezi další výzkumy například patří zkoumání diferenciací druhého bydlení, a to napříč regiony České republiky. Je to geografický výzkum druhého bydlení, kterým se zabýval kolektiv autorů, hlavně pak Jiří Vágner a Dana Fialová.

Autoři Dana Fialová a Jiří Vágner [2004] došli k závěrům, že druhé bydlení po revoluci vstoupilo do své další fáze transformace a opustilo tak fázi, která byla, dalo by se říci, výhradně ve znamení kvantitativních změn, a kdy tedy docházelo k téměř nepřetržitému navyšování množství staveb druhého bydlení. Fialová a Vágner dále ve svém závěru uvádějí všeobecné porevoluční tendence druhého bydlení, které se vyznačují jevy, jako jsou například zastavení nebo omezení budování nových objektů sloužících k druhému bydlení, to však samozřejmě neplatí pro všechny regiony. Dále pak upozorňují na to, že dochází ke zmenšování odlišností mezi druhem rekreace lidí z maloměst a lidí z velkých měst. Mezi rysy, které jsou už regionálně odlišné, zařazují autoři Fialová s Vágnerem například „*sblížení chataření a chalupaření*“, a to hlavně v těch místech, která jsou bez problémů přístupná [Fialová, Vágner 2004: 239]. Dále autoři zmiňují uvažování majitelů objektů druhého bydlení o tom, že by v budoucnu druhé bydlení přeměnili na bydlení trvalé, anebo že by poskytli svůj objekt ke komerčním účelům, tento jev se objevuje především v oblastech lákavých pro turisty. Ostatní chatařská a chalupářská místa jsou užívána spíše tradičně rodinou a jejím okruhem známých.

1. 3 Bakalářské a diplomové práce

Tématu chataření a chalupaření se věnovalo i několik autorů bakalářských či diplomových prací. Zabývali se například chatařením a chalupařením jako českým fenoménem, snažili se ho pochopit a objasnit jeho mohutný rozvoj na území České republiky [Smékalová 2009] nebo se mu věnovali jako druhému bydlení s ohledem na určitý kraj a jako na významnou součást cestovního ruchu [Pospíchalová 2013].

Toto je jen malý výčet, ale dostupných zdrojů s tímto námětem je ještě nespočet, to tedy dokazuje, že je chataření a chalupaření a s tím spojený pojem druhé bydlení pro autory nejen různých článků, ale také knih a bakalářských či diplomových prací stálým objektem zájmu.

2. Teoretická východiska empirického výzkumu

S ohledem na téma mé bakalářské práce jsou důležité následující pojmy.

2.1 Pojem domov

Český sociolog Jan Jandourek popisuje pojem domov jako: „*Souhrn bližních, se kterými jedinec strávil na jednom místě delší období svého života, přičemž má k těmto lidem i místu hluboký citový vztah. Pojem domov se často překrývá s pojmy rodina, domácnost, obec, krajina, vlast. V moderní společnosti žije jedinec během svého života mnohdy ve více domovech. Domov je tedy možno vytvářet a není vázán na nezaměnitelné místo a osoby.*“ [Jandourek 2007: 65]

V naší kultuře je obvykle domov spojením jak emocionálního, kulturního a sociálního základu, tak i hmotné a prostorové opory [Duffková 2008]. Autorka dále popisuje, že domov si lidé velmi často spojují hlavně s vědomím bezpečí.

Je možné říci, že domov utváří naši identitu a naopak [Duffková 2008]. Autorka si ale dále pokládá otázku, jak je to s identitou, když v životě jedince figuruje více jak jeden domov, je i druhý domov částí identity člověka? Filozof Jan Patočka [1992] se domníval, že není možné, aby bylo prožívání druhého domova na stejné úrovni, jako tomu je u prožívání prvního domova. Tato otázka tedy určitě souvisí i s druhým bydlením chatařů a chalupářů, jak oni prožívají svůj první a druhý domov a s jakou intenzitou.

2.2 Pojem druhé bydlení

Nejprve bych zde uvedla, že tento pojem bývá nejčastěji jak v České republice, tak i ve světě spojován s objektem sloužícím k rekreaci [Fialová 2001].

Dále je možné chápat druhé bydlení jako prvek sídelního systému, cestovního ruchu, dále také jako úkaz ve společnosti, kdy vlastně lidé jdou za odpočinkem do přírody, ale také jako prvek životního stylu obyvatel související s využitím volného času napříč politickými, ekonomickými a společenskými proměnami v čase [Fialová, Vágner 2009].

Definice druhého bydlení Jiřího Vágnera a Dany Fialové zní: „*Druhé bydlení chápeme nikoliv pouze jako souhrn objektů individuálních vlastníků či uživatelů, kteří tyto objekty využívají převážně k rekreačním účelům, ale též jako komplex jevů a procesů s nimi spojených.*“ [Fialová, Vágner citováni in Fialová, Vágner 2007] Autoři

dále uvádí, že druhé bydlení také souvisí s nakládáním s volným časem a životním stylem lidí.

Pojmu druhé bydlení je třeba také rozumět jako jisté skupině hlavně odpočinkových aktivit, které jsou provozované většinou v přírodním prostředí a v jejichž středu stojí druhý byt [Librová 1967]. Je ale nutné vědět, že pod pojem druhé bydlení není zahrnováno jen chataření a chalupaření, ale různé pobyty, které se týkají rekreace [Kučera 2001].

Vojen Drlík [1968] ve svém článku mluví o druhém bydlení jako o druhém domově, který nazývá svátečním nebo též nedělním, jelikož dokud byly soboty ještě pracovní, vztahovalo se druhé bydlení výhradně jen na neděle, a proto tento název.

2. 3 Pojem chalupa a chalupaření

Pojmem chalupa se označují objekty, které mnohdy stojí už pár set let a které původně sloužily jako trvale obydlené vesnické statky [Zapletalová 2007: 10]. Zapletalová dále dodává, že tím, že bývalí vlastníci usedlostí tam pak přestali z různých důvodů bydlet, staly se z nich rekreační stavby.

Dnes tedy můžeme vidět chalupy, které slouží jako rekreační objekty, ale dříve měly úlohu jako sýpky, stodoly či mlýny [Fialová 2007].

Jak říká Cílek [2007], o chalupaření se můžeme doslechnout jako o hnutí, které se zasadilo o záchranu venkovského prostředí.

2. 4 Pojem chata a chataření

Chatou se rozumí spíše menší, prostý objekt, který si majitel sám postavil a který se nachází mimo městské prostředí v přírodě, a to hlavně se záměrem možnosti trávení volného času rodiny, vlastní realizace, ale také ke zvýšení pocitu blaha vlastníků [Zapletalová 2007: 9-10].

Václav Cílek píše o chataření jako o „*pokračování lidového koutnictví, improvizace a chuti do práce, životu naplněným prací a drby*“ [Cílek 2007: 386]. Dále Cílek upozorňuje na to, že je chataření někdy vnímáno jako fenomén, který zničil mnoho ze zdejší nádherné krajiny. Mnohdy bylo chataření kritizováno a bylo jím opovrhováno, že znetvořuje původní krajinu, ale pokud se to srovná se současnou situací, kdy je krajina ničena za průmyslovým, podnikatelským a reklamním účelem, je mohutná výstavba chat vlastně takřka nevinná [Zapletalová 2007: 260].

Chataření lze vymezit jako souhrn aktivit, které chataři jakožto nositelé těchto aktivit provádějí na chatě, kterou využívají k rekreování [Librová 1969: 21].

Jana Duffková [2011] ještě dodává, že ze sociologického hlediska je tedy chataření spolu s chalupařením druh odpočinkových aktivit v rámci využití volného času lidí, které tedy plní úlohy vážící se k oddechu a odpočinku jednotlivců. Tyto aktivity se odehrávají na chatách a chalupách vlastníků nebo v jejich blízkém prostředí [Pásková, Zelenka 2002: 112].

Duffková [2011] dále uvádí, že tato rekreace kromě obstarávání a pečování o zahrádku slouží také k druhému bydlení, a tím druhým bydlením může být například buďto chata nebo chalupa.

2. 5 Pojem „prostorová schizofrenie“

Tímto pojmem se nazývá vlastně takové rozpolcení života lidí mezi dva domovy, tedy v tomto případě mezi trvalé bydliště a chatu či chalupu, souvisí to také i s trvalým a pravidelným přemísťováním z jednoho domova do druhého a naopak [Fialová 2004: 43].

2. 6 Pojem rekreační objekt

Tento pojem je obtížné správně definovat, jelikož v cizích zemích může mít tato definice odlišný význam, ale pro Českou republiku se ujalo vymezení slovenského spisovatele P. Mariota [Fialová 2001]. Jsou to tedy stavby, ve kterých se může ubytovat poměrně malá skupina uživatelů, a které slouží pro individuální rekreaci. Typickým je, že se velké množství těchto objektů často nachází v jedné oblasti, která bývá nevelká [Mariot citován in Fialová 2001].

2. 7 Pojem stereotyp

K tématu chataření a chalupaření se určitě také váže pojem stereotyp. Chataře a chalupáře totiž s jejich druhým domovem pojí jisté stereotypní, rutinní chování. Tedy chování, které se opakuje pravidelně nebo je obvyklé [Klimeš 1994: 731]. Vlastníci chat nebo chalup stále jezdí na to jedno stejné místo, trasa k jejich druhému domovu je stále stejná, mohou se opakovat i stanice jejich zastavení a mnohé další, jako je například proces balení věcí s sebou na chatu/chalupu a celkově chystání se na odjezd [Vágner 2003].

3. Historie, vývoj chataření a chalupaření

V následující kapitole se budu věnovat historii a vývoji chataření, chalupaření jakožto druhému bydlení. Budu se zabývat dějinami a osudy chataření a chalupaření zvlášť, jelikož jejich vznik, rozvoj a celkově tedy historie jsou odlišné.

Jak chata, tak chalupa jsou objekty, které lidem slouží k rekreaci, a jak už jsem se výše zmínila, jsou označovány jako druhé bydlení. Podle Jiřího Vágnera [2001] se právě za takové prvotní rekreační stavby, které lidé využívali k odpočinku a relaxaci, a to už ve středověku, dají pokládat různé letohrádky, šlechtou využívané zámečky, dále pak chaty sloužící k loveckým účelům nebo také, jak uvádí Vágner v publikaci *Druhé bydlení v Česku*, tzv. viniční domky, například v pražské Troji, které byly využívány sezonně a pro účely rekreace. Pro změnu na horách, například v Krkonoších či Beskydech, se pro rekreační účely začaly od 19. století využívat boudy a salaše, které dříve sloužily pastýřům.

Jak ale dále říká Jiří Vágner [2001], je nutné podotknout, že tyto objekty sloužící k odpočinku, rekreaci a zotavování lidí obvykle k pojmu druhé bydlení neřadíme. Jelikož ale sloužily jako objekty rekreace, stejně jako chata či chalupa, dají se pokládat za předchůdce druhého bydlení.

Ivan Bičík [2001] uvádí, že do poloviny minulého století bylo v naší republice druhé bydlení dáváno do spojitosti s chatou, kterou si člověk vybudoval sám vlastní pomocí. Po skončení druhé světové války došlo k odsunu Němců a v oblasti venkova tak docházelo k vylidňování, lidé tak začali využívat opuštěná starobylá venkovská stavení pro účely druhého bydlení, a tak se ze statků, které sloužily jako obydlí lidí, z hospodářských stavení, tedy z mlýnů, stodol atd., stávaly chalupy, které začaly být také zahrnovány pod pojem druhé bydlení. Většina z nich určitě plní funkci rekreačního objektu dodnes a myslím si, že mnohé z těchto chalup jejich majitelé začali využívat jako bydlení první, tedy z tzv. druhého domova se stal domov první a fakticky jediný.

3.1 Dějiny chataření

Za počátky chataření u nás na území dnešní České republiky, anebo jak také uvádí Václav Cílek [2007] v knize Veroniky Zapletalové, za takovou mohlo by se říci prehistorii chataření, by se daly považovat chatky, chaty či sruby, které se nacházely dál od civilizace a které sloužily jen příležitostně, a to jako skrýše nebo útočiště například pro vojáky, lovce, pastevece, uhlíře anebo pro dělníky, kteří budovali železniční tratě.

Dalšími předchůdci, jak autor textu Václav Cílek v knize uvádí, jsou také různá stavení na zahradách či altány.

Chataření jako takové má ale spíše původ v trampingu a tramských osadách. Toto hnutí vzniklo působením skautingu po první světové válce, skauti totiž bez nějaké organizace vyráželi do volné přírody [Zapletalová 2007: 23], a tím se trampové nechali inspirovat. V úplných začátcích to byli mladí a spíše chudší lidé, kteří chodili do přírody na výlety, sedávali kolem ohně, zpívali a hráli tramské písně a přespávali pod širým nebem [Blažek 2002]. Kolem toků řek tak začaly, hlavně tedy kolem Prahy, vznikat první tramské osady, nejprve tedy se stany, kdy se to podobalo dnešním „kempům“, později pak s chatami [Zapletalová 2007: 23] a začaly tak vznikat chatové osady a kolonie.

V tomto období, tedy v letech 1900-1920, kdy se rozvíjela průmyslová společnost, totiž došlo k nárůstu počtu městského obyvatelstva a součástí jejich životního stylu se stalo to, že se lidé chtěli navrátit alespoň k příležitostnému životu v přírodě [Vágner 2001], a tím se vymanit z každodennosti městského prostředí [Šoukal 2011] plného průmyslu, prachu, hluku a například také vzrůstajícího automobilismu.

Lidé byli také znaveni válkou, chtěli se spíše bavit, přišla vlna amerických němých filmů, které se odehrávaly na Divokém západě, díky tomu vznikaly tramské osady, které nesly americké názvy, s deseti až patnácti chatami ze dřeva, inspirované sruby sloužící kovbojům, zlatokopům nebo lovcům, které od sebe nebyly nijak oddělené, ploty vůbec neexistovaly [Cílek 2007: 382; Zapletalová 2007: 23].

V 30. letech minulého století se začaly také objevovat domy a vily, hlavně v dopravně přístupném okolí velkých měst jako Praha, Brno či Ostrava, sloužící pro rekreaci movitých měšťanů [Vágner 2001]. Ty díky smogu a špatnému ovzduší ve městech chtěli trávit stále více času v přírodě, chtěli se věnovat péči o své zdraví a pohybu na čerstvém vzduchu, stával se z toho jejich životní styl [Cílek 2007]. Ti, co tedy na to finančně měli, tak se věnovali stavbě přepychových vilek, které pak využívali v letních měsících a dobách volna¹, lidé, kteří naopak movití nebyli, podléhali půvabům chat [Cílek 2007]. Jak ale říká Jiří Vágner: „*Dovolujeme si tvrdit, že hromadné rozšíření a obliba druhého bydlení vycházela u nás především z kořenů středních či dokonce nižších vrstev.*“ [Vágner 2001: 44] V této době a pro tuto generaci jsou už ploty mezi chatami obvyklé a dokonce i zahrádky u chat jsou už normální záležitostí, problémem je

---

¹ Jak uvádí Jiří Vágner [2001], důležitou roli ve vývoji a rozmachu druhého bydlení v Česku sehrál také nárůst míry volného času.

ale to, že lidé z měst, kteří se rozhodli pro tento styl života, pro druhé bydlení, s sebou do té divoké přírody jakoby přinášejí kus města a původní trampové se tak od těchto lidí, jak uvádí Cílek v knize Veroniky Zapletalové, distancují a nelíbí se jim, že „*ani na víkend „neodkládají“ město*“ [Cílek 2007: 383].

Václav Cílek [2007] uvádí, že ze 40. let, kvůli druhé světové válce, nejsou téměř žádné informace o chataření, nebo jen velmi málo, pokud to ale bylo možné (přes různé vyhlášení, předpisy a problémy s cestováním) lidé na chaty jezdili, aby se alespoň na čas zbavili veškeré hrůzy, obav, aby se nemuseli dívat na nacistické symboly na domech. Důvodem vlastnit chatu v té době ale bylo hlavně také to, že si lidé mohli sami na svých zahrádkách u chatky obstarat vlastní potraviny, hlavně zeleninu, ovoce atd., a za druhé, že chata jim v té době poskytovala takový prozatímní azyl a úkryt od městského prostředí, kde byl každý každému na očích.

Druhá světová válka se tak stala jakousi brzdou v rozvoji druhého bydlení, a to nejen v Čechách, ale i v ostatních zemích světa [Vágner 2001], kde má druhé bydlení své postavení.

Jak dále píše Václav Cílek [2007] v knize Veroniky Zapletalové, v 50. letech u nás nebyl o chaty takový zájem, pokud ale někteří lidé přeci jen zájem měli, stavěli hlavně chaty ze dřeva. Většina lidí ale po válce měla jiné starosti. Sháněli pro sebe a své rodiny potravu a především jim šlo o to, obnovit svoje vlastní bydlení, svůj vlastní domov a zemi. Dalším významným důvodem, proč nebyl o chaty u lidí zájem, který Cílek [2007] uvádí, bylo to, že se po odsunu německých obyvatel uvolnila, různá stavení a domy ve venkovských oblastech. Díky tomu došlo u nás k rozvoji chalupaření, a tím se vlastně rozrostlo i druhé bydlení. Tomuto typu druhého bydlení se ale budu více věnovat až v podkapitole věnované chalupaření.

Autorka textu o chataření Dana Fialová [2007] píše, že už na konci 50. let minulého století dochází k znovuzrození chataření, lidé opět našli cestu, jak autorka říká, k tradici stavění chat. Chaty se budovaly z různých druhů materiálů a na různých místech.

Toto období a chataření je také podle Jiřího Vágnera spojené s dalším nárůstem volného času, a to tedy přesněji, že byly volné i soboty, nejdříve to byla volná sobota ob týden, po čase pak už každá [Vágner 2001: 47], lidé tak mohli opustit město a celý víkend se věnovat svému druhému bydlení. Přelom 60. a 70. let tak byl ve znamení úplného vrcholu růstu chataření v Čechách. Nové rekreační stavby vyrůstaly v období konce 60. let tak rychle, že jich každým rokem přibývalo asi kolem sedmi tisíc

[Pospíchalová 2013]. Docházelo také k tomu, že v krajině vyrůstaly stále větší objekty² sloužící pro individuální rekreaci lidí, člověk si měl také možnost podle svých možností a představ vybrat například chatu z katalogu [Fialová et al. 2007].

K celkovému boomu podle Cílka [2007] přispívala také výstavba sídlišť. Města byla šedá, nudná, díky výstavbě panelových domů plná bláta, děr a téměř bez jakékoli zeleně. Lidé tak měli tendence z takových měst prchat a nutkání někde vybit svou energii. Autor dále píše, že jak města vzrůstala, venkov zapadal tak nějak do zapomnění, ale lidé ten zážitek venkova nahrazovali právě chatou nebo chalupou, a že právě u chataření dochází v té době k takovému rozdělení na dva tábory. Jedním jsou podle autora lidé, kteří si stavěli sruby a malé chatky, tedy trampové, a kteří se ke svému druhému domovu dopravovali převážně po železnici a kteří svůj čas na vlastnoručně postavené chatce trávili zahrádkařením nebo večerní zábavou s kytarou a zpěvem trampských písní u táboráku. Naopak druhou skupinou, od které se trampové distancovali, jsou právě ti lidé, kteří s sebou na chalupu berou i kus města. Na rozdíl od trampů jsou to vlastníci nejen chat celkem velkých, ale také vlastníci automobilů. Jak Cílek dále v knize Zapletalové poznamenává, v době socialismu vlastnictví chaty či chalupy a automobilu značky Škoda patřilo téměř neodmyslitelně k sobě. Typickým se tak podle autora stalo, že pátky a soboty byly symbolem kolony a kolapsu silniční dopravy. Dá se také říci, že vlastnit chatu nebo chalupu se stalo otázkou prestiže.

Jiří Vágner [2001] uvádí jako další faktor pro rozvoj druhého bydlení politickou situaci, hlavně tedy po roce 1968. V dobách normalizace došlo k nedobrovolnému zvratu v oblasti zaměstnání lidí, a ty pak ztratili možnost nějak se realizovat ve své práci. To způsobilo, že se tito lidé chtěli realizovat alespoň nějak tam, kde jim to bylo umožněno, na vlastním, soukromém místě v kruhu svých přátel a rodiny. Jak dále autor uvádí, od úplného počátku 70. let až po rok 1991 množství těchto rekreačních staveb vzrostlo až na dva a půl násobek a k takovému nárůstu nikde jinde ve světě v podstatě nedošlo.

80. léta už sice byla spíše ve znamení konce takového toho vrcholu v rozmachu chataření [Vágner 2001], tedy nové objekty už se moc nestavěly. Přesto ale podle Václava Cílka [2007] došlo v době socialismu u nás k tomu, že pro více jak polovinu vlastníků chaty či chalupy bylo žití v jejich druhém domově od pátku do neděle mnohem podstatnější než jejich život v prvním domově a než pracovní povinnosti ve

---

² Jak se Fialová zmiňuje, velikost stavby byla ale řízena a usměrňována příslušným stavebním zákonem [Fialová et al. 2007].

všední dny, přes týden. Autor textu dále píše: „*To je nesmírně důležité si uvědomit. Chatařství a další formy víkendového života často nejsou druhým životem, nějakou náhražkou či kompenzací „prvního“ života, ale tou podstatnější částí světa.*“ [Cílek 2007: 388]

Události po roce 1989 se samozřejmě dotkly i problematiky druhého bydlení. Otevřely se hranice a, jak dále píše Václav Cílek [2007], touhou českých turistů se samozřejmě stalo objevování světa právě za hranicemi státu. Chata, chataření a vše kolem s tím spojené se podle autora, jak jsem se už zmínila v kapitole první, stávalo spíše přežitkem, který postupně upadá v zapomnění a který byl možná pro mnohé lidi už jen symbolem dob minulých. Podle Jiřího Vágnera [2001] k tomu přispělo také to, že se lidem dostala možnost různých forem seberealizace, například vlastní podnikání, které bylo i velmi náročné na čas, a tak lidé neměli tolik času na věnování se a udržování druhého bydlení, velkou roli podle autora také hrála změna cen a změny týkající se ekonomiky, pro mnoho lidí bylo tak druhé bydlení na chatě velmi finančně zatěžující. V dobách komunismu bylo pro mnoho lidí právě jedinou možností nějaké vlastní realizace chata či chalupa. Lidé také začali, jak říká Vágnér [2001], vyznávat například i jiné hodnoty a možnosti trávení svého volného času. Mnoho odborníků se domnívalo, že je to konečná fáze chataření. Jak ale Cílek [2007] pokračuje, událo se něco, co téměř nikdo nečekal, uplynulo pár let, které znamenaly pro tento typ druhého bydlení ustrnutí, a chataření jakoby „vstalo z mrtvých“. Autor říká, že obliba začala opět růst a že je možné tvrdit, že se chata a chataření v dnešní době těší skoro stejně tak velké oblibě, jako tomu bylo v 70. letech. Cílek si myslí, že je tomu tak proto, že se lidé snaží uniknout, tentokrát ne před četníky jako tomu bylo ve dvacátých letech nebo před totalitním systémem, ale z prostředí města, od hluku, znečištěného ovzduší, automobilového provozu, prachu atd.

A jaká bude budoucnost chat? Václav Cílek [2007] tvrdí, že chaty jako rekreační objekty čeká ještě dlouhá budoucnost a že je tady i taková možnost, že jejich nejdůležitější úloha teprve nastane. A jako příčiny vidí klimatické změny (zejména oteplování) a sociální problémy spojené například se stárnutím populace, zdražování ropy a obchodu, které mohou vyvolat vážné komplikace. A v tomto případě autor shledává chaty a chalupy jako dočasné východisko, které by lidem dobu krize pomohlo překonat. Co se týče klimatických změn, Cílek zmiňuje, že roste množství dní, u kterých teplota vzduchu šplhá k tropickým hodnotám, s tím jsou pak také spojená období sucha či naopak záplavy. Autor tvrdí, že chaty a chatové oblasti jsou v případě

záplav v mnohem větším nebezpečí než chalupy, které, jak říká: „*bývaly postaveny na promyšlenějších místech*“, ale pokud jde o vysoké teploty vzduchu, tak autor namítá, že je určitě lidé raději stráví na své chatě či chalupě někde ve venkovské oblasti, v přírodě, s vodou v blízkosti, než ve městech plných rozpáleného betonu. A tak na závěr Cílek lidem radí, aby jen tak chatu neprodávali, aby si to pořádně rozmysleli, a pokud se jim nabízí dokoupit si ještě kus parcely kolem, ať neváhají.

3. 2 Dějiny chalupaření

Jak uvádí Jiří Šoukal [2011] ve svém článku, počátky chalupaření můžeme nalézt mnohem dále než u chataření. Podobnost ale lze najít například u letních rezidencí, které navštěvovala šlechta, jak uvádí autor, už od raného novověku.

Dana Fialová [2007] píše, že v dobách národního obrození, byl venkovský poklid lákadlem hlavně pro umělce. I spisovatelé a malíři na konci 19. a začátku 20. století vyhledávali ve venkovských obydlích a prostředí především poklid, odpočinek, ale také například tvůrčí jiskru. Fialová dále uvádí, že v době první republiky tomuto kouzlu podlehli i byrokraté, kteří si oblíbili letní pobyty mimo město na chalupách. Autorka dodává, že chalupy, které úředníci navštěvovali, většinou patřili jejich příbuzenstvu či přátelům, anebo že to byl podnájem u cizích lidí.

Jiří Šoukal [2011] poznamenává, že tento pronájem, ať už celých chalup nebo jen nějakých pokojů, se vlastně dochoval až do poloviny 20. století. V této době se totiž pronájem, jakožto způsob výdělků, nesměl provozovat.

Socioložka Jana Duffková [2006] upozorňuje na to, že k tomu, aby se rozvinula rekreace ve formě druhého bydlení, bylo zapotřebí splnit pár důležitých podmínek, kterými jsou prostor, který se naskytl chalupářům hned po válce, jak se zmíním níže, dále čas, důležitou roli určitě v tomto sehrálo, jak autorka říká, například také zkrácení pracovní doby nebo postupné zavedení volných sobot, dalšími podmínkami bylo to, že lidé také museli mít určité finanční prostředky, ale také dopravní prostředky potřebné k přemístění.

Jak už bylo řečeno v podkapitole o vývoji chataření, po druhé světové válce došlo k odsunu Němců. Dana Fialová [2007] říká, že i přes to, že bylo úsilí neobydlené objekty po Němcích dosídlit českým obyvatelstvem, spousta stavení i tak zůstala opuštěná. Autorka se dále zmiňuje o tom, že právě tato venkovská sídla zachránili lidé z měst, tím, že si je pořídili koupí za ne moc velkou peněžní částku a sami se pustili do

jejich přestavby a oprav, což tedy znamená, že se díky chalupářům podařilo zachovat stavby, které by jinak úplně zanikly.

60. léta se u nás nesla v duchu těžkého průmyslu, růstu těžby, ale mimo to také migrace lidí, hlavně těch mladých, kteří šli z venkova do měst, na sídliště. Na venkov se pak vraceli o víkendech nebo prázdninách za rodiči, kteří tam většinou už zůstávali, když pak rodiče zemřeli, venkovskou nemovitost získanou dědictvím začali používat jako rekreační objekt [Fialová 2007].

Fialová [2007] dále uvádí, že v 70. letech byla vládou sídla roztržena do 4 skupin. Sídla nazývaná nestředisková dopadla nejhůře, autorka říká, že se do nich nekládali žádné investice, nesměly se tam stavět nové domy, rušily se i obchody nebo školy. Toto vše by směřovalo vlastně k jejich zatracení, nebýt chalupářů.

Stejně jako tomu bylo u chataření, tak i u chalupaření se po revoluci předpokládalo, že už o něj nebude u lidí takový zájem, protože se najednou naskytly možnosti jiné formy rekreace a trávení volného času, cestování do zahraničí, ale hlavně také seberealizace v práci, některým pak čas na údržbu chalupy nezbyl čas nebo se pro ně stalo obstarávání prvního i druhého bydlení finančně neudržitelné [Duffková 2002].

Podle slov socioložky Jany Duffkové [2002], bylo ohromující, když v 90. letech fenomén chalupaření a samozřejmě i chataření dále, i když po chvilkovém oslabení, neoblomně zůstal součástí životního stylu celkem velkého počtu lidí, kteří se po vyzkoušení nových možností vrátili zpět ke svým „jistým“ chatám a chalupám.

V dnešní době se už také stává obvyklým, že původně rekreační chalupy dnes lidem opět slouží jako bydliště trvalé, jako tomu bylo dříve [Pásková, Zelenka 2002: 112]. Dokazuje to i to, že v realitních kancelářích se více a více objevuje zájem o stavby sloužící k rekreaci, které by lidé využili nyní jako stálé bydliště, a tento zájem výrazně převyšuje ten o stavby pro ryze rekreační účely [Šrámková 2002].

Na závěr této podkapitoly bych uvedla, že chalupáři jsou lidé, kteří vlastně podtrhují, starostlivě a pozorně zachovávají to, jak Sokol říká: „*Čím jejich chalupa sama o sobě je*“ [Sokol 2004: 38], jako je například postavení chalupy v krajině a mnohé další.

4. Český fenomén

Chataření a chalupaření se v České republice zcela nepochybně těší velké oblibě už pěknou řádku let, chataření dokonce o něco déle než chalupaření.

Jak už jsem se zmiňovala v předchozích kapitolách, k vůbec největšímu rozkvětu chataření a chalupaření došlo v 60. letech minulého století. Ale co vlastně stojí za tím, že byl a stále je o to takový zájem, v čem tkví podstata dlouhodobého úspěchu chataření a chalupaření?

Protože jak říká Miroslav Válka [2011] ve své knize, například i představa poetického vzoru chalupy někde na venkově a poklidného života ve vesnickém prostředí, směřovala k prudkému a hromadnému nárůstu počtu chalupářů a rozmachu chalupaření, které, dá se říci, se spolu s chatařením stalo symbolem doby normalizace v tehdejším Československu.

4. 1 Sedm rysů úspěchu chataření/chalupaření

Václav Cílek popisuje sedm faktorů, o kterých si myslí, že stojí za úspěchem a oblibou chataření a chalupaření. Díky těmto faktorům prý zjistíme, které hodnoty jsou pro nás opravdu důležité, o které nám jde a záleží nám na nich. Těmi faktory podle Cílka jsou: „*láska k půdě*“, kterou k ní lidé chovají už několik tisíc let, lidé byly vždy s půdou ve spojení, uctívali ji, a to v člověku zůstalo až dodnes, a právě díky chalupám a chatám lidé z měst mohou ve styku s půdou zůstat. Dalším faktorem, který souvisí s prvním, je „*láska k přírodě*“ a být ve spojení s ní, obzvláště se to podle autora ukazuje u městského obyvatelstva, díky přírodě je prý jedinec kompletní. „*Touha po svobodě*“, tu volnost a nezávislost chaty umožňovaly už například v začátcích trampingu, kdy lidé chtěli být alespoň na chvíli z dosahu četníků, a poté i v dobách druhé světové války a komunismu. „*Útěk z města*“ na chaty a chalupy, do klidu, do prostředí přírody na čerstvý vzduch, může řešit i takové problémy, jako je někdy až nesnesitelné horko v letních měsících ve městech, hlučné prostředí nebo špatné ovzduší. Chaty a chalupy také lidem sloužily jako „*náhražka nedostupné ciziny*“, a to až do té míry, že se z této náhražky stal fenomén, který své postavení neztrácí ani v dnešní době. Lze také říci, že druhé bydlení poskytuje lidem „*jiné sociální prostředí*“, v chatové kolonii se lidé se všemi ostatními chataři dobře znají, což se o městě říci nedá. A také je tu „*potřeba tvořit*“, která vlastně dalo by se říci, zachovává tu návaznost na minulost, na předky a stará řemesla [Cílek 2007: 392-395].

4. 2 Komunistický režim a chaty/chalupy

Na začátek je dobré říci, že se chataření, ale i chalupaření nedostávalo zpočátku ze strany komunistického režimu žádné činné či úřední podpory, režim se k tomu stavěl tak nějak nestranně, nezúčastněně, po nějaké době ale přeci jen režim přikročil k takovému tajnému podporování, avšak je mylné se domnívat, že k prudkému rozvoji chataření/chalupaření došlo díky tomuto podporování, pravým důvodem byl způsob a následky socialistického vládnutí a činnosti [Smékalová 2009].

Po komunistickém převratu v roce 1948 došlo i ke změnám v povaze chatových osad a tyto změny byly reakcí na politicko-sociální události [Tajovský citován in Zapletalová 2007: 131], a to například to, že se chaty začaly budovat na dopředu rozdělených parcelách [Zapletalová 2007: 131]. Už to nebylo o tom, že by lidé hledali v chatách a chalupách hlavně způsob jak uprchnout do přírodního prostředí, jako tomu bylo u skautů a trampů, jelikož tyto organizace už nemohly za vlády komunistické strany normálně fungovat a byly nahrazeny rekreací kolektivní, která sloužila odborářům a členům strany a jejich rodinám, což nemělo nějaký velký vliv na druhé bydlení [Vágner 2001: 46; Zapletalová 2007: 131], ale lidem už právě u chat a chalup šlo spíše o to být v nějakém bližším spojení s osobami, které znají, o to realizovat sebe sama a také mít pocit, že člověk něco vlastní [Thorne citována in Zapletalová 2007: 131], nebo že někam či do něčeho může investovat své peníze [Duffková 2006]. Jako náhradu za vlastní realizaci v zaměstnání, která byla tehdy obtížná, právě poskytovalo, jak říká Jana Duffková [2006], lidové, domácí kutilství a starost a opečovávání své zahrádky. Věcí se na chatě/chalupě dala dělat spousta a lidé toužili po svobodě, osamostatnění a po tom, aby si směli dělat to, co sami chtějí, chtěli vidět úspěchy či neúspěchy vlastního úsilí, snahy a námahy, toužili po vlastnoručním výtvoru, který užítkovali ve svém druhém bydlení [Duffková 2011].

Výhodou bylo, že zahrádka na chatě či chalupě lidem také umožňovala vypěstovat si svou vlastní zeleninu a ovoce, jelikož toho na pultech obchodů v dobách socialismu k sehnání moc nebylo [Huk 2002].

Socioložka Jana Duffková [2011] se také dívá na chataření a chalupaření i z pohledu toho, že člověku umožňovalo alespoň na nějakou dobu přejít do jiné sociální role, uvádí to na příkladu lékaře, který se stal během víkendu laickým stavitelem a který si touto drsnější činností jakoby vyvažuje a vynahrazuje velice obtížné a přesnost vyžadující povolání. Tito chataři a chalupáři jsou pyšní na to, jak zvládají svou novou roli, jsou pyšní na to, jak si sami vystačí v těchto činnostech [Librová 1988: 143], že si

sami postaví zídku, opraví plot nebo zhotoví poličku. Duffková [2011] upozorňuje také na to, že nesmíme zapomenout, že chata a chalupa také platily za ukazatele sociálního a ekonomického postavení ve společnosti jejich majitelů, protože pro mnoho lidí to tehdy byla módní záležitost [Librová 1988: 143]. Ovšem nutno dodat, že charakteristický chatař či chalupář nebyl, podle slov Jaroslava Huka, „*socialistický zbohatlík, ale víkendový a letní pracant*“ [Huk 2002: 32]. Tím, že lidé investovali do svých chat a chalup tolik práce a věnovali jim spoustu času, obvykle si je velmi silně oblíbili a zamilovali si je tak, že by je ani za nic nedali [Librová 1988: 144].

K velkému rozvoji v chataření a chalupaření přispělo také zcela určitě to, že v Československu nebylo v té době moc možností rekreace nebo vyžití v oblasti cestovního ruchu a nemluvě o možnostech vycestování za hranice státu. Chalupy a chaty tak byly jedním z mála východisek, která byla lidem lépe na dosah [Duffková 2011].

Jak píše Dana Fialová s Jiřím Vágnerem, komunistický systém trpěl tento způsob rekreace a volnočasové aktivity například proto, že se díky tomu alespoň částečně vylidnila města, ve kterých by se jinak lehce scházela seskupení jedinců, která byla pro komunistickou vládu nevyhovující [Fialová, Vágner 2009].

V následujícím odstavci popíšu názor českého antropologa Ladislava Holého na toto téma, ke kterému se vyjadřuje v knize *Malý český člověk a skvělý český národ* [2001]. Autor píše, že i když byla mezi lety 1968 a 1989 snaha o převrat socialistické politiky, především tedy ze stran drobných seskupení vzdělavců, která tajně vydávala protivládní spisy, naprostá většina lidí v zemi se spíše zajímala o svou chatu nebo chalupu a osobní automobil než o to transformovat společenský stav a dění. Lidé v Česku mluvili o tzv. „*vnitřní emigraci*“ [Kavan, Wheaton citováni in Holý 2001: 31]. Chata a chalupa pro ně znamenala zmizení do ústraní od společnosti, samotu a jednoduše privátní prostředí a vlastně asi jediný takový způsob osobního majetku, kde se mohli v kolektivu rodiny a známých zcela realizovat na rozdíl od prostředí veřejného života. Člověk byl tedy během víkendu, po celém pracovním týdnu, alespoň trochu volný. Dosažení toho mít, vedle bytu a osobního automobilu, chatu nebo chalupu bylo v tehdejší době snem mnoha českých obyvatel, bylo to pro ně místo, kde se ukrývali před politickým režimem, se kterým se neztotožňovali a nesouhlasili s ním [Holý 2010: 168].

Bohuslav Blažek mluví ve svém článku o chalupaření jako o takovém nenápadném nesouhlasu a odporu proti soustavě názorů socialistického zřízení. Autor říká: „*Nastavovalo totalitnímu režimu jakousi přihloupě usměvavou „němou tvář“.*“ [Blažek 2002: 26]

4. 3 Protichůdnosti českého chataření a chalupaření

Chataření spolu s chalupařením se stalo během minulého století českým fenoménem, ale doprovází ho i několik protikladných jevů. Jedním z nich je například to, že mnoho lidí si stěžuje na míru jejich životní úrovně, přitom ale financují byt či dům, který obývají trvale, a k tomu ještě chatu či chalupu [Duffková 2006], což je v očích některých zahraničních zemí považováno za velký luxus. Dalším takovým jevem může být to, že lidé chtějí jezdit do čisté, neporušené přírody, a přitom se sami o její ničení zasazují, dále pak také, přestože se lidé snaží během pobytu ve svém druhém domově utéci běžnému životu, kus městského života berou vlastně s sebou (budují chodníčky, v kuchyni stojí chladnička a mnoho chatařů či chalupářů večer sleduje televizi), a v neposlední řadě například to, že množství občanů vlastně obsazuje svým prvním a druhým bydlením dvě území [Duffková 2006].

5. Shrnutí teoretické části

Vzhledem k praktické části mé bakalářské práce a k mému empirickému šetření jsou pro mě ze všech zmíněných informací a poznatků popsanych v teoretické části této práce, důležité tyto poznatky.

1. Chataření a chalupaření slouží lidem jako taková úniková cesta. Lidé mají díky chatám a chalupám možnost utéct před městským prostředím a před všemi jeho zápory, jako je například hluk, prach, automobilové zplodiny, v letních obdobích nepříjemné teplo, ale také před pracovním tempem, stresem nebo z panelákového bytu. To dokazuje i výzkum Evy Librové v roce 1969 zmíněný v první kapitole. Nemusí to být však jen únik v tomto smyslu. Může to být únik také před problémy doby nebo politickým zřízením.

2. Důležité je také to, že chataři a chalupáři rozdělují svůj život na dvě části. Na život na chatě a život v místě trvalého bydliště. Autoři Dana Fialová a Jiří Vágnér to ve svých publikacích nazývají takzvanou „prostorovou schizofrenií“. Je proto zajímavé

zjistit, na jaké významové hladině svou chatu či chalupu a své trvalé bydlení vnímají. Zda je trvalé bydliště pro ně něco více než chata/chalupa nebo je to spíše naopak.

3. Dalším zajímavým poznatkem je také to, že mnoho lidí začne svou chatu nebo chalupu využívat jako trvalé bydlení, přestěhují se tam natrvalo, anebo se k tomuto kroku v budoucnu chystají.

4. Významné jsou také aktivity, kterým se lidé na svých chatách a chalupách věnují. Mezi typické činnosti patří zahrádkaření, práce, úpravy, opravy kolem nemovitosti a celkově aktivity v přírodě jako například houbaření. Hodně je samozřejmě zmiňováno, že jde také o čas strávený ve společnosti rodiny, přátel. Lidí, které důvěrně chataři/chalupáři znají.

6. Postup a výzkumné metody

Tato kapitola bude věnována vymezení cíli empirického šetření této práce, dále pak bude věnována vymezení výzkumných otázek, metodám, technikám sběru dat, dále zde bude popsána cílová skupina a vzorek respondentů, technika zpracování dat, průběh a technika rozhovorů. Budu se zde také věnovat charakteristice a popisu zkoumaného terénu.

6.1 Cíl

Cílem této práce je zjistit typologii chatařů/chalupářů vybrané chatové oblasti, a to konkrétně z hlediska jejich motivů chataření či chalupaření a z hlediska interpersonálních vztahů, čímž jsou myšleny sousedské vztahy. Dále pak také z hlediska konstrukcí domova.

6.2 Výzkumné otázky

V rámci výzkumu byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

1. Jaké je bydlení uživatelů chatové oblasti?
2. S jakými volnočasovými aktivitami se pojí jejich pobyt na chatě?
3. Jsou chataři spokojeni s lokalitou, v níž se jejich chata nachází?
4. Je větší množství lidí v dané chatařské kolonii zdrojem problémů, konfliktů mezi chataři?
5. Jak vidí chataři budoucnost své chaty?
6. Mění se funkcionalita chaty v průběhu času?

6.3 Metody, techniky sběru dat

Pro tento kvalitativní výzkum byl, jako metoda sběru dat, použit rozhovor se zkoumanými osobami, tedy chataři, a to konkrétně rozhovor podle předem sestaveného scénáře, takzvaného polostrukturovaného scénáře, odpovídajícího cíli a výzkumným otázkám. Scénář rozhovorů byl rozdělen do sedmi okruhů. Ke každému okruhu byly sepsány doprovodné, naváděcí otázky. Tyto okruhy jsou zaměřené na:

1. Charakteristiku trvalého bydliště chatařů a na dopravu na chatu.
2. Údaje o chatě a motivy chataření.
3. Činnosti a aktivity na chatě.
4. Charakteristiku lokality, v níž se chata nachází

5. Mezilidské vztahy, čímž jsou tedy myšleny susedské vztahy mezi chataři, popřípadě rodinné vztahy.

6. Budoucnost, čímž je myšleno, jak jednotliví chataři vidí budoucnost a perspektivy chatové osady a také jejich samotné nemovitosti.

7. Charakteristika chataře.

Rozhovory s respondenty byly prováděny vzájemnou, přímou komunikací, a to tedy, jak uvádí Miroslav Disman „*tváří v tvář*“ [Disman 2011: 124]. Jednotlivé rozhovory probíhaly buďto přímo ve zkoumaném terénu, tedy v chatové oblasti Pekelského údolí, což znamená přímo u respondentů na jejich chatách, a to zejména uvnitř chaty, v jednom případě i venku na verandě, dále pak v několika případech i u dotazovaných doma, v místě trvalého bydliště nebo přechodném bydlišti, v jakémisi letním domku, který chatař ještě mimo chaty vlastní, anebo se rozhovor odehrál v kavárně.

Rozhovory probíhaly v mé přítomnosti jakožto tazatele a chataře jakožto respondenta. Ve dvou případech byly u rozhovoru přítomny i manželky chatařů, takže občas do rozhovoru vstoupily a u některých odpovědí třeba ještě něco dodaly.

Jinak všechny rozhovory proběhly v klidu, bez nějakých problémů a v přátelské atmosféře. Chataři byli velmi ochotní, laskaví a milí.

Délka jednotlivých rozhovorů s chataři se průměrně pohybovala kolem 30 minut a všechny tyto rozhovory se odehrály během dvou březnových víkendů roku 2015.

6. 4 Cílová skupina, vzorek respondentů, výběr a metoda výběru souboru respondentů

Cílovou skupinou byly nejdříve stanoveny obecně chataři či chalupáři. Jak je řečeno v anotaci, terén a výběr vzorku byl upřesněn během řešení tohoto zadání. Následně byl vzorek respondentů pro tuto bakalářskou práci zpřesněn a vymezen určitou lokalitou. Touto lokalitou byla stanovena chatová osada podél řeky Metuje v Pekelském údolí, v blízkosti Náchoda a Nového Města nad Metují a cílovou skupinou chataři mající svou chatu právě zde, v této chatařské osadě.

Vzorek chatařů byl konstruován nepravděpodobnostním výběrem, konkrétně řetězovým výběrem. A tedy volba souboru těchto respondentů byla prováděna metodou sněhové koule. Tedy od malého počátečního souboru respondentů mi byli doporučováni další vhodní respondenti. Respondentů pro šetření bylo získáno osm.

6. 4. 1 Přehled a charakteristika jednotlivých respondentů

Jak už bylo výše řečeno, respondentů je celkově osm. Z toho byl rozhovor prováděn se sedmi muži a jednou ženou.

Nejstaršímu dotazovanému chataři je sedmdesát dva let a nejmladšímu třicet tři let. Jinak se věk chatařů pohyboval okolo šedesáti a sedmdesáti let. Většina chatařů žije v blízkosti chatové osady, což znamená v Náchodě nebo v blízkosti Náchoda. Pouze dva chataři z osmi žijí ve větší vzdálenosti od své chaty, a to konkrétně jeden chatař v Poděbradech a jeden poblíž Klatov, ale s přechodným bydlištěm v Praze. Mezi typem bydlení dotazovaných chatařů převládají byty. Pouze jeden ze všech chatařů má nejvyšší dosažené vzdělání - vysokou školu.

Chatař č. 1, jménem Karel, je starý sedmdesát dva let. Je to vyučený hodinář, který, jak sám říká, dělal v životě jako zaměstnání vše možné, například pracoval jako tesař, vedl občerstvení nebo hospodu Na Ostrovech, která se nachází přímo v chatařské osadě v Pekelském údolí. Nyní už je v důchodu a žije s manželkou v rodinném domě, v obci kousek od Náchoda.

Chatař č. 2 se jmenuje Jaroslav a letos mu bude šedesát osm let. Vyučený sklář, pracoval celý život jako vrchní tavič ve sklárnách. Nyní už se nachází v důchodu. S manželkou mají byt v Poděbradech.

Chatař č. 3, má jméno Petr. Je mu šedesát let a je vyučený elektrikář. Toto povolání také vykonával. Nyní ale vlastní již zmiňovanou hospodu Na Ostrovech, které se také nyní věnuje. Žije s manželkou v panelovém domě na náchodském sídlišti, kde má trvalé bydliště.

Chatař č. 4, jménem Oldřich, je starý padesát šest let a pracuje jako vrátný. Žije sám a jeho trvalé bydliště je také na sídlišti v Náchodě, v panelovém domě, ale když to jde, bydlí spíše na své chatě.

Další je žena, jako chatař č. 5, jménem Věra, které je šedesát pět let. Věra je s manželem už v důchodu, ale dříve pracovala jako elektromechanička. Sice mají s manželem malý byt v Náchodě, ale sama ho nazývá jako náhradní a už víceméně žijí na chatě.

Chatař č. 6 se jmenuje Jaromír a je mu šedesát tři let. Pracuje jako houslař, a jak říkal, má také hudební vzdělání. Dílnu, kterou ke své práci potřebuje, má dokonce na své chatě. S manželkou žije v bytě v Náchodě.

Chatař č. 7, se jménem Ladislav, je starý sedmdesát jedna let. Je to podnikatel a vlastní hotel v Náchodě. V Náchodě také se ženou bydlí, a to konkrétně v rodinném domě.

A poslední chatař, chatař č. 8, se jmenuje Jan. Jeho věk je třicet tři let. Má vystudovanou vysokou školu a pracuje jako referent Ministerstva životního prostředí. Pochází z malé obce blízko Klatov, ale nyní přechodně bydlí v Praze na sídlišti v panelákovém bytě.

Tab. 1 Identifikační údaje chatařů

	Věk, vzdělání, povolání, trvalé bydliště
Chatař Karel	72 let, vyučený hodinář, nyní v důchodu, dům v blízkosti Náchoda (s manželkou)
Chatař Jaroslav	68 let, vyučený sklář, nyní v důchodu, byt v Poděbradech (s manželkou)
Chatař Petr	60 let, vyučený elektrikář, nyní majitel kiosku, byt v Náchodě (s manželkou)
Chatař Oldřich	56 let, vrátný, byt v Náchodě
Chatařka Věra	65 let, vyučená elektromechanička, nyní v důchodu, byt v Náchodě (s manželem)
Chatař Jaromír	63 let, houslař, byt v Náchodě (s manželkou)
Chatař Ladislav	71 let, majitel hotelu, dům v Náchodě (s manželkou)
Chatař Jan	33 let, vysoká škola, referent Ministerstva životního prostředí, dům nedaleko Klatov, přechodným bydlištěm - byt v Praze

Zdroj: vlastní empirické šetření

6. 5 Technika zpracování dat

Všechny rozhovory byly nahrávány na diktafon. Po ukončení všech rozhovorů byly následně přepsány pomocí přehrávacího programu do písemné podoby. Poté byly rozhovory okódovány a s pomocí kódování jsem pak provedla analýzu dat. Stanovila jsem si šest kódů, a to sice kódy: BYDLENÍ a BYDLIŠTĚ, VOLNOČASOVÉ AKTIVITY, SPOKOJENOST S LOKALITOU, SOUSEDSKÉ VZTAHY CHATAŘŮ,

BUDOUCNOST a FUNKCIONALITA. Následně jsem si pak u každého kódu s ohledem na jednotlivé rozhovy stanovila ještě podkódy.

6. 6 Popis zkoumaného terénu

Jako zkoumaný terén jsem si tedy stanovila, již několikrát zde zmiňované, Pekelské údolí.

Následující odstavec bude věnován charakteristice této lokality, a to podle webových stránek s názvem *Geologické lokality*³. Zkoumaný terén, tedy celým názvem Peklo u Nového Města nad Metují, se nachází v Královéhradeckém kraji, a to konkrétně v okrese Náchod. Přírodní rezervace Peklo je údolím řek Metuje a Olešenky, které se nachází směrem na severozápad od Nového Města nad Metují. Už konec 19. století a počátek 20. století s sebou přinesl údolí celkem velkou popularitu. Stalo se z něj turisticky vyhledávané místo. To se stalo i zdrojem problémů, protože cesty a silnice, které se tam začaly postupně stavět, byly velkým zakročením do tavných přírodních poměrů. Kromě toho je vnímán jako problémový, tedy v rámci ochrany této přírodní rezervace, turismus či zřízení vodní elektrárny na řece Metuji.

Tuto charakteristiku bych ještě doplnila několika informacemi, které jsem našla ve dvou diplomových pracích, které se této lokalitě věnovaly.

Toto pekelské údolí leží v na území katastru České Čermné, Jestřebího nad Metují, Jizbic u Náchoda, Nového Hrádku, Nového Města nad Metují a dále pak také Příbyslavi nad Metují, Sendraže a Vrchovin a celková rozloha tohoto území, které se nachází v Orlickém Podhůří, a to konkrétně v jeho severní části, je asi něco okolo šesti a půl kilometrů čtverečných [Hrachová 2008].

Jinak, jak už jsem uvedla, toto místo je i místem velmi lákavým pro turisty. Mnoho lidí si zde nenechá ujít například původní mlýn, ze kterého se přestavbou stala chata, která slouží jako restaurant a která nese také název Peklo [Fabiánová 2011]. Architektem této krásné chaty je známý Dušan Jurkovič. Jinak údolí pokryté hustými lesy je typické také tím, že je tam mnoho vzácných zástupců z řad flóry a fauny [Fabiánová 2011].

A když bych se vrátila přímo k chatové nebo chatařské oblasti, tak dá se k ní dostat ze dvou směrů, buďto od Náchoda, anebo od Jurkovičovy chaty Peklo. Chaty z jedné strany řeky jsou velmi dobře přístupné, jelikož je tam vybudovaná cyklostezka,

---

³ Dostupné z: < <http://lokality.geology.cz/1567>>.

kteřá nahradila starou lesní cestu, která spojuje Náchod s Peklem a Novým Městem nad Metují, takže i autem je možné tam dojet. Cyklostezka je z mého pozorování hojně využívána cyklisty a pěšími turisty. Tato turistická stezka s sebou přinesla i trochu ruchu do dříve klidného a ničím nerušeného údolí, na což si chataři zprvu asi nemohli moc zvyknout. Kromě ruchu je problémem také to, že si někteří neukáznění návštěvníci tohoto místa nedělají starosti s odpady, což je i při cestě často vidět. Po krajích cesty, na okrajích lesa či při březích řeky se sem tam objevují papírové ubrousky, prázdné plastové láhve či obaly od sušenek. To se chatařům samozřejmě nelíbí. Sami se snaží pečovat o okolí a udržovat pořádek. Na divoké skládky nebyli, jak jsem řekla, v minulosti zvyklí. Nyní bych ale řekla, že se situace velmi zlepšila a ustálila. Jak jsem se dozvěděla, jsou jednoduše daná pravidla a každý je musí dodržovat, ovšem výjimky se mezi cyklisty či turisty občas najdou. Z mého pozorování je také pro zdejší chataře trnem v oku skládka, která vznikla při začátku cesty na Peklo směrem od Náchoda. Zato z druhé strany řeky už jsou chaty hůře dostupné, jelikož tam už vede jen lesní cesta. Chataři na této straně řeky mají tedy větší klid, jelikož se tam turisté a cyklisté ve větším počtu neobjevují. Přesto je i tady hluk od kolečkových bruslí slyšet. Tato strana je také bez elektřiny, někteří chataři proto používají například solární panely. Také je tato strana bez tekoucí vody, pokud si ji chataři sami nezajistili.

Chaty, které se tam nachází, jsou bývalé sruby, jež si tam vesměs stavěli mladí lidé, trampové, kteří chtěli být v přírodě, dělat táboráky, zpívat a hrát na kytaru. Jak jsem zjistila, neměli dostatek peněz na to chodit do restaurací a tak dále, a proto měli výlety do přírody jako alternativu, která je velmi bavila, a tak se rozhodli postavit si malý srub, většinou to byla stavba o jedné místnosti, aby se měli kam vracet. Chaty se tam začaly stavět začátkem 20. let 20. století, tedy v období první republiky, a poté jich hodně vzniklo v období 30. let a také během druhé světové války a bezprostředně po ní. Jak jsem se od jednoho chataře dozvěděla, lidé si v Pekelském údolí stavěli chaty a sruby také proto, že jim sloužily jako úkryt před případnými leteckými nálety na Náchod. To je poněkud v rozporu s prostudovanou literaturou k teoretické části bakalářské práce, kde jsem se dočetla, že druhá světová válka zabrzдила rozvoj chataření. Nové chaty se obecně nestavěly, ale zde naopak k výstavbě chat docházelo z důvodu zajištění bezpečí rodin. A jak sám chatař Oldřich řekl, spousta chat, které se v údolí nachází, byla stavěna za tímto účelem. Jinak poslední chaty podle chataře Karla byly postaveny v šedesátých letech a nikdy jindy už tam nové chaty nepřibyly, nikdo už nedostal na stavbu povolení a i nyní tam platí zákaz výstavby nových objektů. Za první

republiky bylo totiž běžné, že se stavitel chaty dohodl s vlastníkem pozemku nebo lesa, kde bude chata stát, a nic jiného nebylo třeba, jen tato dohoda. Po druhé světové válce, po komunistickém puči, už to nebylo myslitelné, proto se již obvykle chaty stavět nedaly. V Pekle se chaty stavěly i na nepřístupných místech, a to hlavně kvůli soukromí, takže když procházíte tímto údolím, chaty jsou rozmístěné i různě ve stráních, některé jsou postavené tak vysoko ve svahu a schované za lesním porostem, že jich spousta ani z cesty není vidět. Bohužel postavení chaty v takovémto terénu je pak pro starší lidi nevýhodou. Podle výpovědi chataře Karla se v Pekelském údolí nachází asi něco kolem stovky chat.

V chatařské oblasti, a to konkrétně mezi Náchodem a Peklem, se také nachází stánek s občerstvením, malá hospůdka či kiosek. Toto restaurační zařízení pro výletníky má i celkem dlouhou a zajímavou historii. Lidé to tam právě už za první republiky navštěvovali a řeku Metuji, která teče přímo pod touto restaurací, využívali jako přírodní koupaliště. Nebo se zde zastavovali vodáci, kteří sjížděli Metuji. Tato restaurace tam vznikla tak, že jistá paní Nováková, vdova se dvěma syny, vlastnila restaurační zařízení tam, kde se nachází restaurace Peklo. Dříve, před první světovou válkou, to byl starý mlýn a pila. Paní Nováková restauraci prodala. Jeden syn měl za peníze z prodeje statek a druhý syn restauraci Na Lipí. Tu však později, asi v roce 1926, prohrál v kartách, ale jelikož měli ještě pozemky v místě zvané Ostrovy, tak si tam postavil výletní restauraci Na Ostrovech. Shodou okolností mezi mými respondenty byl bývalý majitel hospody a i nynější vlastník. Tato hospoda nyní slouží turistům jako odpočinkové místo, kde se mohou občerstvit, ale slouží také zdejšími chatařům jako místo jejich společného setkávání, jako takový sociální uzel, středobod, kde mohou posedět, popovídat si a pobavit. To platí nejen pro chataře. Konají se zde také zábavy, na kterých hrají a zpívají kapely. Na Ostrovy totiž docházejí i lidé z Náchoda, Nového Města nad Metují, ale i bývalí rodáci těchto měst i z mnohem vzdálenějších míst republiky, aby zde společně s ostatními občas poseděli a zavzpomínali. Koná se zde i festival country a folkové muziky.

Mezi zdejšími chataři se povětšinou nacházejí starší lidé. I když podle některých názorů se věkový průměr nyní celkem snižuje. Hodně lidí prý totiž chaty dědí po svých rodičích. Na druhou stranu tam ale ti úplně nejmladší spíše nejezdí, a to je zapříčiněno hlavně dnešní dobou internetu a sociálních sítí. Jak jsem se dozvěděla, tak v chatařské kolonii není signál, některé chaty jsou bez elektřiny, a tak děti nemohou sedět u počítačů a hrát počítačové hry nebo komunikovat se svými vrstevníky. To je tedy

nebaví a nevědí, co by na chatě jiného dělaly, a tak tam raději nejezdí. Vlastně si nevytváří vztah k chataření a pobytu v přírodě, jak tomu bylo u některých chatařů, kteří v Pekelském údolí v podstatě vyrůstali a kteří na chatě jako děti trávili s rodiči prakticky celé léto. Rodiče odtamtud jezdili každý den na kole do práce a děti si tam celý den v údolí hrály.

Doprovodný obrazový materiál k této lokalitě je připojen v přílohách.

7. Výsledky

V této kapitole se budu zabývat analýzou dat získaných díky rozhovorům s jednotlivými chataři a také díky následnému okódování rozhovorů. Popíšu zde každého respondenta zvlášť, budu se zaměřovat na jeho názory na toto téma a jeho postoje a motivy k chataření. Dále provedu analýzu všech rozhovorů, která bude členěna podle jednotlivých výzkumných otázek.

7.1 Charakteristika respondentů dle analýzy rozhovorů

Chatař Karel

Pan Karel zdědil svou chatu po rodičích. Jak sám říká, jezdil tam s rodiči de facto od narození a v Pekelském údolí prožil celý svůj život. Proto pro něj, ale i pro jeho manželku má tato chata větší význam než trvalé bydliště, které se nachází jen pár kilometrů od chaty. Tento větší význam nazval pan Karel „srdeční záležitostí“, jelikož se toto místo pojí se vzpomínkami na dětství a mládí, na rodiče, ale i na spoustu zážitků ze společných akcí s ostatními chataři. Ty má například i díky tomu, že nějakou dobu vedl s manželkou zmiňovanou restauraci Ostrovy. Jak jsem se dozvěděla od některých jiných chatařů, kteří pana Karla znají, tak právě on byl takovou hybnou silou zábavy mezi všemi chataři, on dříve vymýšlel různé vtipné aktivity jako „kuličkíadu, prakiádu“ nebo běh na lyžích v létě. Zorganizoval také speciální večírek, který se opakovaně koná již podesáté. Bohužel se nyní, od doby co kiosky Ostrovy prodal, už večírků neúčastní, což ostatní chataře mrzí. Takže u chataře Karla jsou základními vlivy a motivy vedoucí k chataření, k tomu mít chatu a také samozřejmě láskyplný vztah k ní jeho rodiče. Jeho otec chatu (původně srub) sám postavil, takže byl pan Karel k aktivnímu chataření veden už od malička. Z toho tedy vyplývá, že trvalé bydliště a spokojenost či

nespokojenost s ním neměly žádný vliv na pořízení chaty. Jinak chatař Karel je s nynějším bydlením spokojen a bydlí s manželkou v rodinném domě. Dříve ale bydleli v Náchodě v panelovém domě. Zde pak vidí rozdíl pouze v tom, že když bydleli v bytě, tak na chatu jezdili mnohem častěji, a to i přes zimu, protože je to v bytě na sídlišti nebavilo. Raději jezdili na chatu. Poslední tři roky tam už v zimě nejezdí, jelikož pak museli topit v kamnech na více místech, a to doma, na chatě a v kiosku, když ho provozovali. To bylo nejen finančně, ale i fyzicky velmi náročné, protože bylo potřeba velkého množství palivového dřeva. Nyní tedy jezdí na chatu přibližně od března do listopadu. Na chatu se dopravuje vlastním vozem. Dříve, v době, kdy tam ještě nebyl žádný asfalt, se museli dopravovat na motorce nebo na kole.

Co se týče volnočasových aktivit, tak se pan Karel věnuje hlavně údržbě chaty a celkově různým pracím kolem nemovitosti, které jsou zrovna potřeba. Ty si povětšinou dělá sám nebo přijde pomoci soused. Takovou nejčastější činností je příprava dřeva na topení. Sám chatař totiž uvedl, že dřevo „dělají snad pořád“. Jinak další aktivitou je například houbaření nebo rybaření. Občas se na chatě setkají i s rodinou, ale jelikož děti bydlí daleko, tak to není moc často. S přáteli se tam setkají pouze příležitostně.

Co se týče spokojenosti s lokalitou, kde se chata nachází, tak je chatař Karel spokojen, líbí se mu. Jediné, co ho prý odrazuje, je vybudovaná cyklostezka, která místem prochází. Pan Karel dokonce mluví o tom, že je z toho přímo „otrávený“. Vadí mu, že jsou cyklisté nebo bruslaři někdy velmi neukáznění, že například jedou proti sobě, ani jeden se nechce druhému vyhnout, a pak se panu Karlovi pod chatou pohádají. Takže už místo vnímá jako komerční, a to už se mu nelíbí, protože to vnímá tak, že dříve, do údolí chodili úplně jiní lidé, romantici, trampové, kteří se tam chtěli bavit, hrát na u ohně na kytaru a zpívat a nevadilo jim, že budou muset projít louží či bahnem.

Vztahy mezi chataři vidí pan Karel jako dobré, bezproblémové. Nepamatuje si, že by se v osadě objevily nějaké vážnější rozpory, že spíše všichni chataři byli do party. Změnu vidí ale v tom, že dříve se s ostatními chataři více setkávali, bylo více společných akcí a byli více pospolu. Dříve byl kiosek plný lidí, plný chatařů, a to za každého počasí. Dnes spíše všichni sedí sami na svých chatách, a nejvíce prý ti mladší chataři, kteří nemovitost zdědili. Ti mezi ostatní chataře téměř vůbec, až na výjimky, nechodí. Pan Karel říká, že když tam (na Ostrovy) kolikrát přijde, nemá se ke komu posadit, s kým si promluvit, anebo je tam úplně zavřeno. Vzpomíná, že dříve tam z každé chaty někdo byl.

Budoucnost chatařské kolonie proto vidí tak, že ti starousedlíci budou své chaty postupně prodávat, protože už na to nebudou mít sílu. Osada však bude existovat dál a chatařský duch v údolí nezanikne. Myslí si ale, že přestože sem zatím mladší generace všeobecně nechce, jednou na to možná přijde a bude jí to bavit. Stejně tak to vidí i se svou nemovitostí. Děti žijí daleko, proto bude muset chatu jednou bohužel prodat, jelikož na to už nebudou se ženou stačit. Navíc také proto, že se chata nachází ve stráni.

Vnímá tedy, že se mění i funkcionalita chaty. Dříve to bylo hlavně o tom, že tam jezdil se svou partou známých a přátel. Dnes už s ním spousta lidí nejezdí, jelikož jsou staří nebo zemřeli, tak je to spíše o tom, že už tam jezdí hlavně pan Karel s manželkou, jak říká, vzpomínat.

I přes to, že má chata pro pana Karla větší význam než trvalé bydliště, nevnímá ho jako druhý domov. Dnes už si život bez chataření umí představit, což příkládá i k tomu, že už stárnou a že na pečování o chatu nebudou mít tolik síly.

Chatař Jaroslav

Pan Jaroslav si společně s manželkou chatu v Pekelském údolí koupil v roce 1993. Jelikož jako muzikant jezdil občas na vandry s trampskou kapelou, dostal se s ní právě do tohoto údolí, kde se mu to velmi zalíbilo. Vzal pak s sebou i manželku a začali shánět chatu, aby měli nějaké zázemí a mohli se sem vracet. Nejdříve měli v pronájmu jednu malou chatu o jedné místnosti. Pak se jim ale naskytla možnost koupit si na jiném místě v Pekelském údolí jednu část dvojchaty od kamarádů. A doufá, že budou jednou moci dokoupit i tu druhou část, jelikož tu nyní vlastní někdo jiný. Sám pan Jaroslav ale říká, že by už dvojchatu nikdy nekoupil, že je to „vyloženě peklo“, protože když chce každý něco jiného, je těžké se nějak na něčem dohodnout. To, že se ženou žijí v Poděbradech v bytě, mělo zásadní vliv na pořízení chaty. Byli totiž oba na přírodu a lesy zvyklí již od útlého dětství, což se stalo hlavním impulzem k pořízení chaty. Chata tedy slouží jako místo úniku před ruchem města, je tam klid, jsou v zeleni, a prý to působí blahodárně na nervy. Na chatu se dopravují vlastním vozem a cesta jim trvá asi jednu hodinu a dvacet minut. Chata je vzdálená od místa trvalého bydliště sto šest kilometrů.

Na chatě se věnuje takovým aktivitám, jako je například údržba chaty a jejího okolí, různým úpravám a opravám. Doménou manželky je pak péče o zahradu. Pan Petr si chodí často zahrát tenis s přáteli a říká, že zde má vlastně více přátel a známých, než v místě svého trvalého bydliště. V Poděbradech už mu dnes neřeknou jinak než

„Náchodáku“. Celkově má více vyžití na chatě, než v místě svého bydliště. Takže chata mu přináší celkové uspokojení. Samozřejmě se účastní i společných akcí s ostatními chatáři, takzvaných večírků například, na které se všichni chatáři vždy těší. Sám pak pro děti známých a chatářů na konci prázdnin připravuje dětské dny plné soutěží. Vnímá ale, že těchto společných akcí ubývá. Občas se také na chatě schází s rodinou, ale je to spíše tak dvakrát do roka, jelikož jsou děti pracovně vytížené.

S lokalitou je chatář Jaroslav spokojený, toto místo totiž rozhodovalo o výběru chaty. Vše se ale prý změnilo cyklostezkou, která tam vznikla, jelikož pan Jaroslav cítí, že tam byl dříve, když cyklostezka ještě nebyla a chodilo se po normální pěšině, větší klid. Další problém, který s tím přímo souvisí, je i to, že tam býval větší pořádek. To mu hodně vadí a stěžuje si na to, že hodně mladých tam například odhazuje prázdné plastové láhve nebo maminky s kočárky tam do příkopu vyhodí pleny a jiný odpad. Dokonce tam musel zahrabávat vyložené skládku, takže nepořádek vnímá jako velké negativum. Ale jinak je spokojený, líbí se mu, že jsou u řeky, líbí se mu tamní příroda, ale také to, že tam má mnoho přátel.

Mezilidské vztahy nebo sousedské vztahy mezi chatáři prý bývaly lepší. V dnešní době mezi některými lidmi v osadě panuje závist a pan Jaroslav to nazval tak, že brojí proti sobě. Změnu vidí také v tom, že dříve společně chatáři podnikali výlety, ale po roce 1989 to začalo upadat, a když už se sešli, tak už se ani „nehrálo, nezpívalo“, ale všichni se bavili jen o tom, jak podniká a jaké mají starosti. Noví chatáři, kteří například chatu dědí, ti vůbec mezi ostatní chatáře nechodí, nemají zájem, takže pan Jaroslav vidí, že se ty vztahy mezi chatáři mění a trošku ochabují.

Na budoucnost své chaty, ale i celé chatařské kolonie nahlíží pan Jaroslav tak, že určitě chaty a celé údolí tam zůstane tak, jak to je nyní, protože je to pěkné a lákavé místo také například tím, že už se na tomto místě nové objekty nemohou stavět. Vidí, že i turisté, co tam projdou, jsou z místa nadšení. Navíc je toho názoru, že lidé budou vždy chtít na chvíli pryč z „města, z prachu, špíny a šedi“, a že se budou rádi vracet do přírody. A co se týče jejich chaty, tak si myslí, že to tam převezmou děti, o prodeji neuvažují, a navíc, jak už jsem se zmínila, chtěli by v budoucnu, pokud to půjde, dokoupit druhou polovinu chaty.

Funkcionalita chaty se v průběhu času také změnila. A to konkrétně v tom, že dříve, když ještě pan Jaroslav nebyl s manželkou v penzi, tak na chatu jezdil jednou za čtrnáct dní nebo jednou za měsíc na víkend. Nyní, kdy už oba nepracují, jsou na chatě přes půl roku v kuse, a to od jara do podzimu, podle počasí. Do Poděbrad pak jezdí pan

Jaroslav asi jednou za měsíc, zkontrolovat byt a navštívit maminku. Takže i z hlediska významu chaty pro ně, chatař Jaroslav mluví o chatě jako o čísle jedna, ne jako o druhém domově, a to i vzhledem k tomu, že v okolí chaty mají více známých a přátel. Tedy chata pro ně znamená něco více než trvalé bydliště a bez chataření si už neumí představit život. A jak dodala manželka pana Jaroslava, kdyby to jen šlo, byli by tam neustále.

Chatař Petr

Pan Petr je také jedním z chatařů, kteří svou chatu zdědili po rodičích. Jeho otec někdy v období 30. let také propadl trampingu, takže si tam pořídil srub. A tedy pro pana Petra jsou těmi vlivy a motivy k chataření dědictví, že chataření přecházelo z rodičů a pan Petr tam vlastně vyrůstal už od dvou let. Chata pro něj znamená nostalgii. Na chatu musí jezdit terénním automobilem, jelikož k chatě vedou polní a lesní těžební cesty. Dojet na chatu zabere asi patnáct až dvacet minut času. Jelikož pan Petr má trvalé bydliště v bytě v Náchodě, ale k tomu ještě vlastní takový menší zahradní domek, kde tráví většinu času, navíc ještě provozuje kiosek Na Ostrovech, tak na chatu mu nezbyvá čas. Chata, jak říká, je zanedbaná a nevyužitá, což ho velmi mrzí. Bude proto muset začít řešit, co s chatou do budoucna, ale nejpravděpodobnější východisko vidí v prodeji někomu, kdo si chatu více užije. Dcera by chatu také nevyužila, protože má vlastní dům, který rekonstruuje, a tak by to byla pro ni práce navíc.

Mezi aktivity, kterým se na chatě pan Petr věnoval, když se tam ještě jezdil pravidelněji, patřilo houbaření, rybaření nebo prý chodili také do lesa sbírat maliny. Dále pak to byly i procházky po okolí, po údolí nebo koupaní v řece. Samozřejmě že mezi aktivity na chatě patřily také činnosti jako příprava dřeva na topení nebo úpravy, opravy chaty, její údržba a starost o pozemek. Pan Petr vzpomíná, že se i se sousedy večer někdy „posedělo a popovídalo“. Kdysi také celá osada, všichni chataři jezdili na výlety, například do Orlických hor, a poté šli zpět pěšky nebo se dělaly táborové ohně. V dnešní době se také s ostatními chataři stýká, na různých společných akcích, kdy se například hraje a zpívá v jeho kiosku, ovšem už ne jako chatař, jako jeden z nich, ale spíše jako hospodský. Dnes, když je chata využívána, tak už jen v podstatě rodinou, ale jak pan Petr říká, už chata spíše využívaná bohužel není.

S lokalitou, kde se chata pana Petra nachází, je ale spokojený. Hlavně se mu líbí, že je tam klid, klid od lidí. Cyklostezka, ta mu nijak nevadí, protože se nachází na druhé straně řeky, než co je jeho chata, takže s ní nemá žádný problém. Jediné, co mu trochu

vadí, je těžba dřeva, na jednu stranu je toho názoru, že je potřebná, na straně druhé se ale domnívá, že to zase s těžbou přehánějí, a i tím, že pak odtamtud kvůli těžbě mizí i lesní zvěř. Další věcí, která se mu nelíbí, je činnost úřadů, protože to vidí tak, že lidem dělají spíše jen problémy, nic jim nechtějí povolit a tak dále.

Sousedské vztahy chatařů jsou podle pana Petra stejné jako mezi lidmi v běžném životě, například mezi lidmi v panelových domech. Jednoduše občas jeden soused nevychází s druhým. Ale žádné velké spory nevidí. Spíše vnímá to, že dříve byli chataři více do kolektivu, že se více scházeli, kiosky byly plné lidí a z poloviny to byli tamní chataři. Dnes jich přijde jen pár, „těch skalních“, posedět, popít, poslechnout si hudbu. Takže to pan Petr vidí tak, co se týče vztahů, že to nyní upadá. Každý si na chatě žije tak nějak individuálně, a když tak jen se svou rodinou, se svými známými, tím pádem se s některými chataři ani nezná.

Budoucnost vlastní chaty chatař Petr tedy vidí v prodeji, a to vzhledem k tomu, že mu na ni nezbývá čas. Ale perspektivy a budoucnost celé chatařské osady vidí tak, že to tam zůstane, tak jak to je, a to i z toho důvodu, že se nové chaty stavět už dlouhou dobu nesmějí. Pan Petr to nazývá tak, že je to vlastně „zakonzervované“. Jen se tedy budou měnit lidé, kteří místo budou navštěvovat, protože vidí, že i mladší lidé tam začínají na chaty jezdit, ale že tam jdou jakoby utéct z civilizace, být sami, než že by hledali nějaký kolektiv nových přátel.

Funkcionalita chaty se podle něj určitě také změnila, a to už jen tím, že dnes už není prakticky vůbec využitá. Ještě před sedmi nebo osmi lety chatu využívali rodiče pana Petra a vlastně tam de facto na půl roku bydleli, od jara do podzimu. Což tedy znamená, že už pro něj chata má význam jen ten, že je to dědictví po rodičích, ale jiný význam chata nemá, jako například význam druhého domova. Dále pan Petr dodal, že si myslí, že celkově chaty mění svou funkcionalitu, jelikož lidé vlastně na chatách mají kus té civilizace, města, před kterým unikají, už jen tím, že tam mají sprchové kouty, satelity, televize na zahradách kolem chaty vysázejí japonské dřeviny, které tam vůbec nepatří a nehodí se tam. Tím už prý tedy chaty neslouží tak jako sloužily dříve, kdy to bylo všude bez vody a elektřiny. Ale to už prý patří k dnešní době.

Chatař Oldřich

Pan Oldřich je člověk, který má od dětství, od mládí rád přírodu a rád se do ní také vrací, rád jezdil s partou na vandry, chodil lézt do skal, a proto si před sedmi lety pořídil malý srub ve stráni nad řekou v Pekelském údolí, protože jak říká, když to má

člověk rád, má to v sobě, tak poté chce někde „zakotvit“ a jednoduše to z toho nějak vyplynulo. Takže jeho motivy a vlivy na chataření vycházejí z těchto aktivit. Pan Oldřich má v Náchodě na sídlišti byt a na chatu se dopravuje také vlastním automobilem, protože autobusy prý moc poslední dobou nejezdí. Cesta mu zabere asi patnáct minut času, vzdálenostně je to asi okolo pěti kilometrů, takže se mu líbí, že je na chatě za chvíli. Ačkoliv má vlastní byt, na chatě už víceméně žije, a to i přes zimu, pokud to jde, protože jak sám uvádí, není „panelákový typ“, nebaví ho být zavřený v bytě, a tak je raději na své chatě a víceméně to vnímá i jako takový únik z města.

Volnočasové aktivity jsou většinou věnované údržbě a opravám chaty, protože je prý stále co dělat, stále co opravovat. Nyní má například pan Oldřich v plánu natáhnout si do chaty přívod vody. Kromě prací kolem chaty a pozemku rád jen tak odpočívá, užívá si klidu a přírody, anebo se sejde občas s přáteli, se společnou partou, kdy tedy zajdou do kiosku na pivo, zahrát si a popovídat.

Celkově je v tomto prostředí velmi spokojený. Líbí se mu tam snad úplně všechno, proto také tato lokalita rozhodovala o výběru chaty. Velmi se mu líbí klid, který tam je, líbí se celkově přírodní prostředí, že tam protéká řeka. Jediné, co snad trochu kazí všechna ta pozitiva, je nepořádek kolem cyklostezky, ale i v řece. Cyklostezka, turisté a cyklisté jako takoví panu Oldřichovi nevadí, jelikož i on má chatu na druhé straně řeky, než co vede cyklostezka. Vadí mu jen, že se tam občas vyskytnou takoví lidé, kteří odpadky odhodí, kde se jim zlíbí, a nehlídají na to, že tím nejen otravují život chatařům, ale že ničí i přírodu. Nedávno prý po řece připlavala i televize. Takže to chatař Oldřich vnímá jako problém, jinak je celkově se vším velice spokojený.

Vztahy mezi chataři v osadě vidí jako dobré a bez nějakých problémů. Samozřejmě že občas se něco malého vyskytne, nějaký rozpor, ale to je prý tak jako všude jinde. Pouze uvádí, že se dříve chataři jako kolektiv více scházeli, pořádali více společných akcí, což tedy bylo lepší než dnes.

Do budoucna pan Oldřich doufá, že to tam celkově vydrží, ať se jedná o jeho chatu, kterou zatím výhledově nehodlá prodávat, anebo celé chatařské kolonie. Budoucnost to podle pana Oldřicha určitě má, jelikož lidé tam opět začínají více na chaty jezdit, a to i mladší ročníky, děti v pubertě prý ale zase vyloženě ne, protože tam nemají internet a počítače. Takže chatař Oldřich je toho názoru, že chataření v této lokalitě bude pokračovat, protože některým lidem dojde, že je to skvělý nápad odjet někde na chvíli takhle pryč od stresu, práce, do klidu a vše hodit za hlavu.

Funkcionalita chaty se podle pana Oldřicha za sedm let, co ji vlastní, nemění. Chata je pro něj určitě něco více než druhý domov, má pro něj větší význam než byt, ve kterém má trvalé bydliště. Je tam jednoduše velmi rád a už si ani nedovede představit život bez chaty, kterou má velice rád a je tam nadmíru spokojený.

Chatařka Věra

Paní Věra je chatařkou, pro niž je chata dědictvím po rodičích. Otec a matka paní Věry sami s přáteli za první republiky postavili v Pekelském údolí srub, později se jim ale naskytla příležitost koupit chatu, kterou nyní s manželem paní Věra vlastní, a tak přirozeně tu lásku k údolí a chataření od rodičů převzala úplně automaticky, od mládí na chatu s nimi chodila a vlastně tam vyrůstala. Údolí se jí navíc moc líbilo, a to například tím, že to tam bylo takové necivilizované a romantické, nebyla tam elektřina, údolím nevedla cyklostezka, ale chodilo pouze po lesní pěšině. Paní Věra to nazývá „divočinou“. Nyní na chatě už víceméně s manželem žije. S trvalým bydlištěm a jeho okolím jsou sice celkem spokojeni, ale byt, který mají v Náchodě, už berou pouze jako náhradní. Jinak na chatu se dopravují automobilem, mají to kousek a navíc díky cyklostezce se k chatě dostanou pohodlně.

Od podzimu je pro paní Věru a jejího manžela na chatě největší vášní houbaření. Jinak se také věnují zahradě, kterou u chaty mají, nebo chodí se psem na procházky. Chtěli by právě s ostatními chataři obnovit starou cestu, která tam kdysi bývala, než ji vzala povodeň, a dalo se po ní dojít po levém břehu k turisticky vyhledávané restauraci Peklo. Když paní Věra říká, že jdou na procházku, tak vlastně utíkají pryč od cyklostezky, jelikož ta vede přímo vedle jejich chaty. Dalšími aktivitami je také zpracovávání dřeva na topení a samozřejmě údržba chaty, protože je stále co opravovat. Paní Věra s manželem se také účastní společných akcí s ostatními chataři, kdy si jdou posedět, popovídat si a poslechnout místní skupinu nebo zahrát nohejbal. Chata slouží také jako místo, kde se setkávají s rodinou.

Stejně jako většině chatařů i paní Věře trochu vadí cyklostezka, a to hlavně z toho důvodu, že jim v údolí vzala takový kus romantiky a klidu, což se jí právě dříve líbilo, že svět Pekelského údolí byl necivilizovaný, kamarádský a romantický. To byl pro ni popud chtít tam jednou bydlet. Problém tedy paní Věra vidí v tom, že se někteří turisté, kteří po stezce procházejí, neumí chovat a že nejsou slušně vychovaní. Hlavně se to týká odhazování odpadků. Paní Věra prý pak chodí a sbírá je, protože nechce, aby to tam leželo. Dodává také, že tímto si lidé pekelské prostředí znepríjemňují., ale na

druhou stranu vnímá, že se to během osmi let, co údolím cyklostezka vede, trochu zlepšilo. Velmi velká nespokojenost je u chatařky Věry také s tamními úřady, a to převážně s chováním některých úředníků, zejména lidí, kteří mají na starost životní prostředí, a pak také stavební úřad. S manželem si také prožili několik sporů s tamními úřady a shodují se v tom, že se to ze strany města dá posuzovat jako neadekvátní nátlak. Obzvláště, když jim úředníci vyhrožovali, že jim mohou nechat chatu dát zbourat. Další negativní věcí v lokalitě je podle paní Věry také to, že občas, hlavně v pátek, díky nějakým chemikáliím z čističky změní řeka barvu a je například bledě modrá. Byli ujištěni, že se jedná o nezávadnou chemikálii, ale stejně je to věc, která se jí a jejímu manželovi nelíbí, i když musí zase říci, že s čističkou se jinak kvalita vody výrazně zlepšila. K tomu se pojí i ten problém, že kolikrát se vypustí stavidla a po řece pak plují zmiňované odpadky, které lidé nevyhazují do odpadkového koše. Právě tyto problémy by měli úředníci z životního prostředí řešit více než zbytečné sankcionování chatařů.

Sousedské vztahy chatařů jsou prý zcela bezproblémové, žádné spory chataři mezi sebou nemají a neřeší. Vše je mezi nimi velice pohodové, alespoň tedy, co si je vědoma toho koutu údolí, ve kterém mají chatu. Paní Věra ale dodává, že dříve byly vztahy chatařů v údolí družnější a více se konaly společné akce, ale přisuzuje to dnešní době, kdy má každý hodně jiných starostí.

Je ráda, že o chatu má zájem i její syn s rodinou, což znamená, že budoucnost chaty vidí tak, že ji syn zdědí, a tím tedy zůstane chata stále v rodině a zájem o chataření v jejich rodině bude i nadále pokračovat. Stejně tak vidí i osud celé chatařské osady v Pekelském údolí, lidé budou místo stále navštěvovat, budou stále jezdit na chaty, protože vždy se najde nějaký zájemce, který tam bude spokojený a nadšený. Hodně se to prý v osadě i omladilo, a to z toho důvodu, že buďto mladí dědí, anebo když k tomu nemají vztah, tak se to prodá. Zájem mají hodně i mladí lidé, a proto došlo ke snížení věkového průměru v osadě. Jen už se nepostaví žádné nové chaty, jelikož stavební úřad nepovolí ani chatařům na vlastním pozemku postavit hospodářské stavby, natož vybudovat nové rekreační objekty. Na druhou stranu se alespoň zachová celkový ráz krajiny, tak jak je nyní.

Funkcionalita chaty se určitě změnila, a to tím, že po tom, co paní Věra s manželem odešli do důchodu, se rozhodli na chatě trvale žít, s čehož vyplývá, že chata má pro ni význam mnohem větší než trvalé bydliště a vnímají ji jako svůj domov číslo jedna, už jen tím, že byt, kde mají trvalé bydliště, nazývají náhradním. Rozhodně si neumí představit život bez chaty, byla by bez ní prý hodně smutná. Ráda se podívá i

jinam, a když jede do ciziny, tak se zajímá o chataření v cizích zemích, jak to tam funguje, ale stejně se vždy ráda vrací zpět na svou chatu. Neumí si představit život ve městě, ale jak říká, bohužel tam jednou bude muset.

Chatař Jaromír

Pro pana Jaromíra trvalé bydliště nemělo vůbec vliv na pořízení chaty. Trvale bydlí s manželkou v bytě v Náchodě a je s ním velice spokojený. V okolí je čisto, mají blízko do přírody a na Vyhlídku, takže si nemůže vůbec stěžovat. Chatu ale vnímá jako únik z města do přírody, do lesa, jako únik od lidí, se kterými se například ve městě potkává, ale přitom ani nechce se s nimi scházet a na chatě je naopak s lidmi, které má rád a se kterými chce být. Chata pro něj znamená také odpočinek, relaxaci a celkové odreagování. Chatu vlastní s manželkou v Pekelském údolí asi pět let, předtím ale vlastnil ještě chatu na jiném místě, tam se mu ale nelíbilo, nelíbily se mu tam vztahy mezi lidmi a celkově soužití lidí na tom místě. Takže ji prodal a koupil chatu na rozhraní Pekla a Lipího. Vzdálenostně od místa trvalého bydliště je to asi tři kilometry a na chatu se pan Jaromír, stejně jako ostatní chataři, dopravuje vlastním automobilem. Pokud je v zimě tato polní cesta k chatě zavátá nebo je po dešti rozbředlá, nechávají auto kousek od chaty a dojdou to pěšky, v zimě pak například na běžkách, a když něco potřebují vzít, tak to vezou na saních. Z toho tedy vyplývá, že chatu se ženou navštěvují celoročně.

Pan Jaromír se tedy rád na chatě věnuje odpočinku a relaxu, dále pak houbaření, které s manželkou mají velmi rádi nebo pracují také na zahradě. Žena pana Jaromíra má ráda bylinky a léčivé rostliny, takže se věnuje jejich sběru, pan Jaromír zase chodí po okolí s detektorem kovů a hledá. Samozřejmě nechybí ani údržba chaty, opravy a celkové zvelebování. Dalšími aktivitami na chatě je také vaření nebo grilování s rodinou či přáteli. Občas s manželkou také zajdou posedět a poslechnout si kapelu s ostatními chataři do kiosku Na Ostrovech. Velmi zajímavou činností je hraní divadla. Pan Jaromír si před chatou vybudoval malou scénu a s přáteli pořádají divadelní večery, kdy tam přijde asi čtyřicet lidí, vytvoří si skupinky, vylosují si téma a každá skupina dostane kostýmy a na dané téma sehraje vlastní hru, takovou improvizaci. Nejlepší skupina s nejlepší scénkou pak za odměnu něco dostane.

Spokojenost s lokalitou je u pana Jaromíra velká, nic mu na chatě ani v jejím okolí neschází, moc se jim tam s manželkou líbí, protože je tam krásně, chata stojí zároveň s polem, navíc je před ní řada modřínů, takže na chatu není ani od cesty vidět.

Co ale panu Jaromírovi vadí, je chování ze strany města a úředníků. Je to podle něj otravné chování a vnímá to jako katastrofu. Paní z úřadu, co byla u nich na chatě něco řešit, tak prý ani nepozdravila a rovnou na ně řvala, takže z toho byl tak znechucený, že měli chuť chatu prodat a odstěhovat se z ní. A je zde také problém, se kterým se na chatě potýkají, a to jsou vandalové, kteří rozbijí, na co přijdou. Pan Jaromír ale říká, že nejhorší je, že ví, o koho se jedná, a že jsou to jednoduše závistiví lidé.

Vztahy chatařů jsou podle pana Jaromíra stejné jako všude jinde, stejné jako se sousedy v bytě nebo domě. Najdou se tací, kteří vyvolávají svým jednáním rozpory, ale najdou se i dobří lidé a takoví, kteří by se pro druhé rozdali. U nich na chatě je to tak, že jejich sousedé tam po většinu roku nejsou, pouze například týden nebo čtrnáct dní přes léto, pak v září přijedou chatu zazimovat, takže pan Jaromír s manželkou tam jsou většinou sami, a jak říká, „kralují si“.

Chataření podle názoru chataře Jaromíra nikdy nezanikne a to ani v Pekelském údolí. Je to nádherné místo a po jeho mínění, jak jsou nebo někdy budou lidé ve společnosti naštvaní, tak se zase bude objevovat tramping a chataření bude pokračovat a vše se vrátí zpátky. Mladí lidé budou mít vztah k chatám po prarodičích, začnou tam jezdit, budou vyznávat odlišné hodnoty, než mají dnes, kdy je u mladých lidí trendem jezdit spíše do světa, rychle vydělat peníze, nemají na nic čas a tak dále. Sám spatřuje, že v kolonii je spousta mladých lidí, co chatu zdělili, ale jednoduše k tomu nemají vztah. A co se týče jeho chaty, tak její budoucnost, až jednou s manželkou nebudou moci, vidí jediné v prodeji. Všechny jejich děti žijí hodně daleko, moc na chatu nejezdí, takže nezbyvá nic jiného než prodej.

Svou chatu vnímá tedy vyloženě jako druhý domov, bydlet by se tam ale prý také klidně dalo. A speciální význam chaty pro něj spočívá v tom, že je to úniková cesta od všeho. Na rozdíl od manželky by si ale život bez chaty a chataření pan Jaromír dovedl představit, protože by se mu líbilo například jezdit za dcerou do Spojených států amerických, do Colorada Springs, místa Zlaté horečky a kovbojů.

Chatař Ladislav

Pan Ladislav se k chataření dostal náhodnou koupí chaty v Pekelském údolí. Od chaty očekává, dá se říci, únik z města a od pracovního tempa, od městského hluku, stresu, do klidného prostředí v údolí řeky Metuje. Je to pro něj místo, kde si člověk v rámci možností odpočine. Trvalé bydliště, které má v Náchodě v rodinném domě, ale vliv na pořízení chaty nemělo. Je s ním spokojený, na nic si nestěžuje, jen shon toho

města mu občas vadí, a proto má chatu, kde má od tohoto všeho klid. Na chatu to má pan Ladislav z domova kousek, asi něco kolem čtyř kilometrů a s manželkou se na chatu dopravují převážně automobilem, ale v létě, když je pěkné počasí, tak i na kole.

Trávení volného času na chatě spočívá v tom, že si pan Ladislav užívá chvíle volna s rodinou, takže to jsou rodinné akce, pak se také schází s přáteli, buďto se známými, kteří k němu přijedou na návštěvu, anebo s ostatními chataři na společných akcích. Například v kiosku, kdy si zajdou s přáteli na pivo, nebo při takové společné, akci jakou je nohejbal. K pobytu na chatě také zajisté, stejně jako u ostatních chatařů, patří také údržba chaty a její opravy, dále pak také starost o pozemek, zahradu a samozřejmě také „dělání“ dřeva. Mezi volnočasovými aktivitami nechybí ani houbaření a celkový odpočinek a regenerace sil.

Panu Ladislavovi se v údolí líbí a je tam velmi spokojený, nic v okolí nepostrádá, líbí se mu, že je tam klid, nádherná krajina a že tam teče řeka. Vadí mu ale, že je voda v řece občas znečištěná od odpadků, které tam turisté klidně odhodí. Odpadky jsou ale nejen v řece, ale i kolem cyklostezky a v lese. To chatař Ladislav vnímá jako velké negativum, které s sebou cyklostezka přináší, ale jinak cyklostezka jako taková mu vůbec nevadí, jelikož má chatu až za řekou, a tak ho cyklisté a bruslaři vůbec neruší, což tedy vnímá jako klad. Je to i tím, že k chatě je celkem špatný přístup, takže se tam turisté nedostanou, na druhou stranu je ale horší přístup k chatě pro pana Ladislava také záporom místa.

Sousedské vztahy chatařů jsou podle chataře Jaroslava dobré a v pořádku. Žádné spory nevnímá a přičítá to také tomu, že chaty jsou po údolí celkem rozptýlené. Kdyby například byly chaty více na sobě, že by to mohlo vyvolávat nějaké spory. Stejně jako některé ostatní chataře i pana Ladislava mrzí, že se už tolik nekonají společné akce s ostatními chataři, jako tomu bylo dříve. Že dříve to bylo mezi nimi takové družnější. Je to ale podle něj dnešní dobou, kdy má každý svých starostí dost.

Budoucnost chatové oblasti vidí pan Ladislav optimisticky. Myslí si, že je toto místo a chataření v takovém stálém, ale pomalém rozvoji. Nové chaty se sice stavět nesmějí, ale mladí lidé tam hodně chaty dědí, zároveň si ale noví lidé chaty v Pekelském údolí i kupují. To znamená, že budoucnost a perspektivy tohoto místa jsou podle pana Ladislava v tom, že se lidé stále budou chtít vracet do přírody, utéci z města. A konkrétně jeho chata prý zůstane v rodině, jelikož děti rády chatu navštěvují, rády se tam vrací, takže chatu jednou zdědí. Prodej chaty někomu cizímu nepřipadá v úvahu.

Chatu pan Ladislav ale nevnímá jako něco víc než místo trvalého bydliště, ale zároveň ji také nevnímá jako druhý domov. Příkládá tomu spíše stejnou rovinu významu. A speciální význam chaty vidí v tom, že má rád přírodu a že je to pro něj místo odpočinku. Bez chataření by si prý pan Ladislav dovedl představit život, ale byla by to podle jeho názoru velká škoda, jelikož chata a příroda kolem ho drží, v rámci možností od všech starostí, v klidu. Funkcionalita chaty je víceméně stále stejná.

Chatař Jan

Nejmladší chatař z mého vzorku respondentů si chatu v Pekle pořídil sám a má ji také nejkratší dobu, a to rok. Jak říká, jednou si člověk řekne, že je třeba si trochu přidělat starosti a zároveň si udělat velkou radost. Sepsal si několik bodů, které chata musí bezpodmínečně splňovat, a nejlépe je splňovala právě tato chata v Pekelském údolí. Trvalé bydliště je pro něj ideální, je to statek na samotě, v přírodě, takže to vliv na pořízení chaty určitě nemělo. Přechnodně ale kvůli zaměstnání žije v Praze v bytě na sídlišti, a s tím tedy moc spokojený není. Všude je jen „beton, asfalt a sídliště“. Takže tam nějaký vliv prý asi bude, ale mnohem větší vliv na pořízení chaty příkládá působení střední a vysoké školy, kdy se spolužáky jezdil na vandry, na ryby, prchali z města a unikali mimo civilizaci, a stejně tak to nyní dělá on na své chatou. Na chatu se dopravuje nejčastěji vlakem, když jede s více přáteli tak automobilem. Vzdálenost chaty záleží na to, zda pan Jan jede z Klatov nebo Českých Budějovic či z Prahy. Pokud z jižních Čech, tak je to asi tři sta kilometrů, a pokud z Prahy, tak přibližně sto padesát kilometrů a cesta zabere mezi dvěma až šesti hodinami. Pan Jan si chce vychutnat i cestu na chatu, nebere ji jako závody, a tak se někde například zastaví v nádražní restauraci na pivo nebo navštíví kamarády.

Ve volném čase, kdy je pan Jan na chatě, se věnuje především odpočinku, užívá si přírody, klidu, vypíná mobilní telefon a nikam nespěchá. Rád si zajde například na ryby nebo na houby. Na společné akce s chataři někdy také chodí, jak sám ale říká, není to nic pravidelného a spíše se nikam moc nehrne. Pokud někdo ze sousedů potřebuje s něčím pomoci, rád svou práci přispěje. Například nařezat dřevo, postavit zeď či vykopat jámu. V zimě chatu také navštěvuje, a to si užívá běžky nebo sáňky. Práci ze zaměstnání si na chatu s sebou nebere, odděluje pracovní dobu od osobního života, ale pokud by mu zaměstnavatel povolil práci z domu, bylo by to podle pana Jana jednoznačné rozhodnutí pracovat z chaty.

Zápory v lokalitě pan Jan žádné neshledává. Se vším je absolutně spokojený a nic mu tam neschází. Právě tato lokalita byla klíčovým faktorem pro výběr chaty, jelikož splňovala stanovená kritéria, které chatař Jan po své chatě a jejím okolí vyžadoval. Právě absence zdroje elektrické energie, téměř žádný signál, klid, příroda a řeka, což je pro pana Jana naprosto ideální a velmi mu to vyhovuje. Líbí se mu také, že je to daleko od města, ale zase ne tak daleko, aby si tam v případě nutnosti člověk nedošel. A co se týče turistů a cyklistů, tak ti mu nevadí, pokud se chovají tak, aby neobtěžovali okolí, navíc chata stojí na druhé straně, než vede cyklostezka, takže tam prý turisté jen občas zabloudí, jelikož je špatně umístěný turistický ukazatel.

Vztahy lidí v chatařské osadě vidí pan Jan jako bezproblémové. Občas někde asi k nějaké malé rozepři dojde, ale to je podle něj stejné jako všude jinde. Navíc s velkou většinou chatařů se ani moc nevidí, takže si ani nemohou nějak překážet. On sám ale nezaznamenal žádné rozbroje.

Nad tím, jaká bude budoucnost jeho chaty nebo celého údolí, ani nepřemýšlí a ani nechce. Důležitá je pro chataře Jana pouze přítomnost, co se budoucnosti týká, tak ho zajímá jen stav vody v řece, který mu umožní rybaření, a také zda si má vzít s sebou na chatu náhradní struny ke kytaře. Věkový průměr chatařů je podle něj trochu vyšší, ale myslí si, že se to časem srovná. Jsou tam lidé, kteří na chatu moc nejezdí, nemají zájem a na druhou stranu tam jsou lidé, kteří jezdí pořád, takže si myslí, že takto to bude i pokračovat nadále.

Funkcionalita chaty se u pana Jana zatím nemění a doufá, že ani nebude. Je to pro něj místo, kde mu nikdo nemůže nic poručit, což se mu velmi líbí. Za druhý domov to ale nepokládá, ale ani za něco více. Chatě i místu trvalého bydliště přikládá stejný význam, obojí je pro něj na stejné rovině. Chata pro něj ale vytváří jakýsi „záchytný bod“. Život bez chaty si dovede představit, ale ty pocity, které to v něm vyvolává, by si musel kompenzovat někde jinde.

7. 2 Analýza rozhovorů dle výzkumných otázek

1. Jaké je bydlení uživatelů chatové oblasti?

Z analýzy rozhovorů vyplývá, že více jak polovina chatařů má trvalé bydliště v bytech na sídlištích, konkrétně je to pět chatařů. Z toho čtyři chataři mají byt přímo v Náchodě, takže na chatu to mají od tří do pěti kilometrů a cesta jim zabere patnáct až

dvacet minut času, ale dva chataři, kteří vlastní byt v Náchodě, na chatě víceméně už trvalé žijí a byt berou jen jako náhradní řešení. Pouze jediný chatař, který má trvalé bydliště v bytě, bydlí mimo Náchod, a to konkrétně v Poděbradech. Zbytek chatařů, tedy tři, žije trvale v rodinných domech a dva přímo v Náchodě nebo jeho blízkém okolí. Zbýlý chatař má trvalé bydliště blízko Klatov, ale má ještě přechodné bydliště v Praze v bytě. U všech případů převládá spokojenost s trvalým bydlištěm a chataři ho nevnímají jako příčinu nebo vliv na pořízení chaty, i když jeden z chatařů sice není v bytě rád, ale nespokojený s ním také není. To znamená, že důvodem není typ bydlení, ale převážně únik z města, od civilizace a lidí, do klidu a přírody. Tento důvod se vyskytuje u pěti chatařů, zbylé tři vedlo k chataření to, že chatu zdědili po rodičích a na chatě, dá se říci, vyrůstali, takže lásku k chatám a chataření převzali od rodičů. Doprava na chatu je u sedmi chatařů vlastním automobilem, z nichž jeden využívá ještě v letních měsících kolo, pouze jediný chatař k transportu na chatu využívá vlakové dopravy, pokud ale jede s více přáteli tak také autem, ale to jen spíše výjimečně.

Tab. 2 Bydlení chatařů, spokojenost, vliv bydlení na chataření a doprava na chatu

	Typ bydlení, místo	Spokojenost	Vliv	Doprava
Karel	dům - Náchod	ano	ne	automobil
Jaroslav	byt - Poděbrady	ano	ne	automobil
chatař Petr	byt - Náchod	ano	ne	automobil
Oldřich	byt - Náchod	ano	ne	automobil
Věra	byt - Náchod	ano	ne	automobil
Jaromír	byt - Náchod	ano	ne	automobil
Ladislav	dům -Náchod	ano	ne	automobil, kolo
Jan	dům - Klatovy	ano	ne	vlak, automobil

Zdroj: vlastní empirické šetření

2. S jakými volnočasovými aktivitami se pojí jejich pobyt na chatě?

Nejčastější odpovědí chatařů na aktivity a činnosti na chatě byla údržba chaty, spojená s jejími úpravami a různými opravami. Tuto činnost uvedli všichni dotazovaní

respondenti. Všichni chataři také uvedli, že si úpravy, pokud to jde a stačí na to, dělají sami, svépomocí nebo s pomocí přátel. Pokud ale toto možné není, pozvou si samozřejmě řemeslníky nebo firmu, která práci vykoná. Při těchto úpravách chaty se ale žádný chatařů nenechává inspirovat odbornými časopisy nebo televizními pořady zaměřenými na kutilství. Pouze jejich manželky, a to jen co se týče zahrady a rostlin. Další aktivitou, kterou uvedli všichni dotazovaní, je setkávání se s přáteli, a to buďto s rodinnými známými nebo s přáteli z řad ostatních chatařů, například na společných akcích, které se občas konají. Pro všechny chataře je také chata místem, kde odpočívají, relaxují a jsou v klidu. Šest lidí z osmi také uvedlo, že na chatě tráví čas s rodinou nebo se tam alespoň občas scházejí, a stejný počet chatařů uvedl jako svou oblíbenou aktivitu houbaření. Polovina chatařů se na chatě velmi často věnuje zpracovávání dřeva na topení. Stejný počet chatařů se věnuje také zahrádkaření. Tři chataři se na chatě také věnují rybaření. Dva z osmi chatařů ještě chodí na procházky do okolí. Toto byly nejčastější a opakované odpovědi respondentů, dále se pak objevovaly jednotlivé odpovědi: hraní divadla, tenis, koupání v řece, sběr malin, lyžování, sáňkování, vaření nebo chůze s detektorem kovů.

3. Jsou chataři spokojeni s lokalitou, v níž se jejich chata nachází?

Tab. 3 Spokojenost chatařů s lokalitou

	Celková spokojenost	Klady	Zápory
Karel	ano	klid, příroda, řeka	cyklostezka, neukáznění turisté
Jaroslav	ano	klid, řeka, přátelé	cyklostezka, odpadky
Petr	ano	klid, příroda	těžba, úřady
Oldřich	ano	klid, příroda, řeka	odpadky
Věra	ano	příroda, klid, krásné romantické údolí	cyklostezka, odpadky, neukáznění turisté, čistička, úřady
Jaromír	ano	příroda, klid	vandalové, úřady
Ladislav	ano	klid, příroda, řeka	odpadky, špatný přístup

Jan	ano	klid, řeka, absence elektrické energie a signálu	-----
------------	-----	--	-------

Zdroj: vlastní empirické šetření

Z tabulky je vidět, že všech osm respondentů je celkově spokojeno s lokalitou, v níž se jejich chata nachází, ale určité zápory místo také podle chatařů má. Tři chataři se zmínili, že jim vadí cyklostezka, která je v Pekelském údolí osm let vybudovaná, a to z toho důvodu, že tam nyní chodí úplně jiní lidé, než chodili dříve, kdy místo nebylo tak dobře přístupné. Dříve tam chodili trampové a lidé, kteří toužili po divoké přírodě. Nyní je místo takové komerční. Z celkové počtu dotazovaných chatařů dva uvedli, že jim vadí neukáznění turisté, čímž bylo myšleno to, že se neumějí slušně chovat a neberou ohledy na chataře. Problémem je hlavně podle nich to, že jsou někteří cyklisté a turisté nedisciplinovaní a všude vyhazují odpadky, tento problém a zároveň zápor lokality uvedla polovina dotazovaných chatařů. Tři respondenti z osmi vidí také jako negativum místa chování některých úřadů a úředníků k chatařům. Tyto nejčastější odpovědi týkající se záporů místa, doplňovaly ještě jednotlivé odpovědi chatařů jako například těžba dřeva, špatný přístup k chatě, poškozování majetku vandaly nebo pouštění (nezávadné) chemikálie do řeky z čističky, která ale následně řeku obarví do bledě modré barvy. Jediný chatař uvedl, že žádné zápory nevidí, že místo má pouze samé klady. Naopak každý z chatařů uvedl jako klad místa klid. Šest respondentů poté uvedlo, že je kladem lokality také krásná příroda, pět lidí zmínilo také řeku jako velké plus místa, ve kterém stojí jejich chata. Dále se jednotlivě vyskytly odpovědi, které poukazovaly na klady lokality v tom významu, že je to krásné romantické údolí, že tam má chatař spoustu přátel, anebo absence elektřiny a mobilního signálu. U dvou chatařů právě vzhled lokality Pekelského údolí a její klady přímo rozhodovaly o koupi chaty v tomto prostředí.

4. Je větší množství lidí v dané chatařské kolonii zdrojem problémů, konfliktů mezi chataři?

Z analýzy rozhovorů vyplývá, že všichni dotazovaní respondenti se shodují na tom, že vztahy mezi chataři v celé kolonii jsou celkem dobré a bez nějakých velkých rozepří. Polovina respondentů pak uvádí, že vztahy jsou úplně stejné jako všude jinde, že v tom rozdíly nevidí, vždy a všude se najdou dobří a špatní lidé, ale velké a závažné

spory, problémy nebo konflikty se tam nevyskytují, jsou to spíše drobnosti. Jeden z osmi chatařů ale uvedl, že vidí, že mezi některými chataři vládne závist, ale nedokáže si však vysvětlit důvod. Dva z dotazovaných chatařů uvedli, že jejich chata stojí téměř na samotě, takže se s ostatními chataři takřka nevidí, což tedy znamená, že nemají ani s kým spory vést. Je tedy možné tvrdit, že větší množství lidí v chatařské kolonii konflikty nevyvolává. Je to možná i tím, jak už zde bylo zmíněno, že chaty jsou po lokalitě rozmístěné a nejsou těsně na sobě, což by spory mohlo vyvolávat. Chataři si, konkrétně šest respondentů, stěžují na to, že vztahy byly mezi chataři dříve mnohem lepší v tom směru, že se více společně setkávali, pořádali více společných akcí a více se bavili, že všichni byli více kamarádští a že fungovali lépe jako kolektiv.

5. Jak vidí chataři budoucnost své chaty?

Tab. 4 Budoucnost chat jednotlivých chatařů

	Budoucnost chaty
Karel	prodej
Jaroslav	rodina
Petr	prodej
Oldřich	nepřemýšlí o tom
Věra	rodina
Jaromír	prodej
Ladislav	rodina
Jan	nepřemýšlí o tom

Zdroj: vlastní empirické šetření

Podle analýzy rozhovorů je možné vidět, že chataři vidí budoucnost svých chat většinou v prodeji, anebo v tom, že nemovitost přenechají dětem nebo rodině. Tři chataři vidí budoucnost jediné v prodeji chaty. Chatař Petr na chatu čas nemá, chata je nyní zanedbaná, a proto se rozhoduje o prodeji. Je mu to velice líto, jelikož chata je dědictvím po rodičích, ale nic jiného mu nezbyvá, nikdo z rodiny zájem o chatu také nejeví. Pan Karel chatu jednou také prodá, až s manželkou nebudou moci chatu obstarávat, a jelikož děti žijí daleko, tak si nemyslí, že chata v rodině zůstane. Třetím chatařem, kdo v budoucnosti chatu prodá, je pan Jaromír, který má všechny děti také daleko a vidí, že o chatu ani takový zájem nemají, takže k prodeji jednou podle něj také

dojde. Chatu jako rodinné dědictví, které bude předáno další generaci, vidí také tři chataři z osmi. Chatař Jaroslav by chtěl navíc do budoucna dokoupit druhou část dvojchaty. U chatařky Věry má o chatu zjevný zájem syn, takže tam chata zůstane v rodině. Chatař Ladislav v rozhovoru uvedl, že děti chatu navštěvují a i nadále budou. Prodej nemovitosti u něj nepřipadá v úvahu. Zbývající dva respondenti, chataři Jan a Oldřich, se o budoucnost chaty vůbec nezajímají. Zajímá je pouze přítomnost a budoucnost nyní neřeší a ani nechtějí.

6. Mění se funkcionalita chat?

Funkcionalita chat se mění v rovné polovině případů. Dle analýzy rozhovorů s chataři je možné říci, že vnímají změnu funkcionality chaty hlavně v jejím využití. Tuto změnu zmínila polovina dotazovaných chatařů. Dva chataři pak uvedli, že změna je v tom, že jinak byla chata využívána v době, kdy chodili do práce, a jinak nyní, když jsou v penzi. Jeden z těchto chatařů na chatu jezdil jednou za čtrnáct dní nebo jednou za měsíc, nyní je tam s manželkou téměř po většinu roku. Jediná žena mezi respondenty na chatu dříve jezdila jen o víkendech, po nástupu do penze se s manželem ale rozhodli na chatě žít. Další z chatařů vidí změnu funkcionality v tom, že chata byla dříve mnohem více navštěvovaná a užívaná, což lze přičítat tomu, že respondent dříve bydlel v bytě, a tak na chatu jezdil častěji, a také v tom, že se tam dříve hodně pořádaly akce s přáteli, nyní tam hlavně jezdí jen chatař s manželkou. Mezi odpověďmi ohledně funkcionality chaty byla i taková, že chata nyní, na rozdíl od dřívější doby, není využívána už téměř vůbec. Pro ostatní chataře, tedy pro zbývající polovinu respondentů, se funkcionalita nemění a je stále stejná. Zde bych si dovolila tvrdit, že tito chataři ani změnu funkcionality chaty nechtějí, a takto jim to vyhovuje. Možná právě proto, že jsou spokojeni s trvalým bydlištěm a chatu opravdu vnímají pouze jako občasný a dočasný únik z civilizace, anebo v jednom případě si myslím, že chata už byla pořízena za nějakým účelem, a to tím, že tam chatař bude po většinu svého času, a tak se funkcionalita nemění. V rámci této výzkumné otázky mne také zajímalo, jestli chata funguje pro chataře také jako druhý domov nebo zda má větší význam. Po analýze odpovědí z rozhovorů vyplývá, že polovina chatařů považuje svou chatu za číslo jedna, má pro ně mnohem větší význam a význam druhého domova pro ně chata nemá. V jednom z těchto případů ale považuji důvod přisouzení chatě většího významu než trvalému bydlišti a nepovažování chaty za druhý domov to, že chata je dědictvím po rodičích a že je to pro chataře srdeční záležitost. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že

dva respondenti si váží chaty i trvalého bydliště stejně, a proto je vnímají na zcela stejné rovině. Pouze jediný chatař ze všech dotazovaných uvedl, že chata pro něj funguje opravdu jako druhý domov. Jeden chatař pak uvedl, že chata nemá význam ani menší, ani větší než trvalé bydliště, není ani jako druhý domov, jelikož chatu už téměř nevyužívá, a tak je pro něj těžké funkcionalitu posoudit.

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit typologii chatařů dané chatařské kolonie, která byla během řešení práce vybrána. Typologie byla zjišťovaná na základě motivů, které ovlivňují chataře a zároveň je vedou k chataření. Dále pak z hlediska konstrukcí domova a také interpersonálních vztahů, kterými byly myšleny sousedské vztahy chatařů ve vybrané chatové oblasti.

V rámci šetření nebyla nalezena typologie, která by výrazně od sebe chataře odlišovala. V některých ukazatelích je mezi nimi rozdíl, tj.:

Z hlediska motivů, které vedou respondenty k chataření, se typologie chatařů liší v tom, že jsou ve vybraném vzorku chataři, kteří si chatu zakoupili sami. Především pro účel rekreace, odpočinku a úniku z města, z bytu, z civilizace apod. Na druhé straně jsou chataři, kteří nemovitost zdědili po svých rodičích, tudíž pro ně místo znamená vzpomínky na dětství, na rodiče, dále také lásku k místu. To je motivuje v chataření pokračovat.

Typologie z hlediska konstrukcí domova je následovná. Chataři se názorově odlišují v tomto ohledu na ty, pro které má chata význam větší než bydliště a na ty, kteří ji vnímají se stejným významem jako bydliště. Což odporuje tvrzení Jana Patočky, který byl toho názoru, že nelze vnímat první a druhý domov na stejné pocitové hladině.

Cílem bylo také zjistit typologii chatařů dle interpersonálních, sousedských vztahů. Zde bylo zjištěno, že část chatařů vnímá tyto vztahy jako zcela bezproblémové. Druhá část chatařů vidí sousedské vztahy tak, že k občasným sporům dochází stejně jako mezi sousedy kdekoliv jinde.

Cíle a odpovědi na výzkumné otázky bylo dosaženo.

S ohledem na výzkumné otázky bylo zjištěno, že kromě tří chatařů, všichni mají trvalé bydliště v bytech. Výrazně převažuje bydlení v Náchodě a jeho blízkém okolí. Všichni chataři uvedli, že jsou spokojeni s trvalým bydlištěm, a že vliv na pořízení chaty nemělo.

Byla zodpovězena i výzkumná otázka týkající se aktivit, kterým se chataři na své chatě věnují. Opakující se aktivity bych nazvala jako obvyklé, které se podle mého názoru budou vyskytovat i u jiných chatařů. Zajímavé, zvláštní a neobvyklé činnosti na chatě se mezi odpověďmi spíše neobjevovaly. Tři činnosti se shodovaly u všech dotazovaných chatařů, a to sice údržba chaty, setkávání se s přáteli a odpočinek. Často

zmiňovanými aktivitami bylo také setkávání s rodinou, starost o zahradu, příprava dřeva na topení a houbaření.

V rámci třetí výzkumné otázky jsem zjistila, že chataři jsou s lokalitou celkově spokojeni. Kromě jednoho dotazovaného shledali všichni ostatní v místě chaty i negativa. Nejvíce se chataři zmiňovali o problematice odpadků. Ta souvisí s osm let starou cyklostezkou, která chatařskou osadou prochází. Pozitivy místa jsou především příroda a klid.

Odpověď byla nalezena i na čtvrtou výzkumnou otázku, která byla zaměřena na sousedské vztahy chatařů v kolonii. Z analýzy rozhovorů vyplynulo, že k závažným sousedským konfliktům v chatové oblasti nedochází. Vyskytují se jen drobné spory.

Na pátou výzkumnou otázku, kterou jsem si stanovila, jsem jednoznačnou odpověď nezískala, jelikož dva z dotazovaných chatařů nad budoucností nepřemýšlejí a ani nechtějí. Zbytek chatařů se pak rozdělil na dvě části. Jedna polovina chatařů předpokládá, že chatu v budoucnu prodá. Druhá polovina vidí budoucnost chaty v tom, že zůstane dětem nebo rodině.

V případě šesté výzkumné otázky, zaměřené na funkcionalitu chat, jsem zjistila, že se funkcionalita výrazněji změnila pouze ve dvou případech. V jednom případě je nyní chata využívána de facto k trvalému bydlení a v druhém případě už není chata využívána prakticky vůbec.

Avšak podle mne nejzajímavějším zjištěním je to, že pouze jediný chatař ze všech dotazovaných chápe chatu jako „druhý domov“, ovšem nikoli ve stejném významu jako domov první, tj. bydliště. Ostatní chataři chatu vnímají s větším významem. Pokládají ji za něco více než místo trvalého bydliště, popř. obě místa vnímají na stejné pocitové hladině. To je velmi pozoruhodné zjištění, jelikož veškerá literatura, která se zabývá tematikou chataření a druhého bydlení píše o chatách, ale i o chalupách jako o druhém bydlení lidí nebo jejich druhém domově. Nikde jsem se nedočetla, že by chata mohla lidem sloužit významem větším nebo že by stála hodnotově výše než trvalé bydliště. Na druhou stranu chataři, kteří zmínili, že chata je pro ně něco mnohem více, žijí v bytech na sídlišti, což může tento názor ovlivňovat.

Uvedla bych zde také, že se mezi chataři objevil případ „prostorové schizofrenie“, kdy chatař s manželkou oddělují život na chatě a život v bytě. Více jak šest měsíců žijí na chatě a zbývající část roku, přesněji v zimních měsících, bydlí v místě trvalého bydliště. Je nutné podotknout, že chataři toto rozdělení života nevadí, ale naopak mu to s manželkou takto vyhovuje.

Stejně tak mohu uvést i příklad stereotypu. Chatař má spojenou cestu na chatu s vlakovou dopravou. Po cestě se zastaví v nádražní restauraci nebo u přátel, na chatě si pak vybalí věci, uvaří si kávu, sedne si k řece a odpočívá nebo zajde na ryby. Rutinním chováním je také mnohokrát chataři zmiňované „dělání“ dřeva.

Myslím si, že velmi zajímavé jsou také protichůdnosti chataření, které jsou popsány ve čtvrté kapitole. Co se týče mého výzkumu chataření, tak jsem žádné výrazné protichůdnosti neobjevila. Pouze to, že někteří chataři unikají před běžným životem, a přitom mají chladničku na chatě a na zahradě se najdou nějaké chodníčky atd. To ale není podle mého názoru nic závažného. Navíc chladnička už je podle mne běžnou záležitostí. Patří to k dnešní době a vzhledem k tomu, že jsou někteří chataři na chatě po většinu roku, tak je chladnička nezbytná. Nová cyklostezka s sebou také přináší kus městského života v podobě asfaltové cesty a cestovního ruchu. Na to ale chataři vliv neměli. Díky kritizované cyklostezce se však mnozí mohou pohodlněji dostat ke své chatě.

Cílem práce také bylo zjistit, zda chataři vnímají změny v chataření před rokem 1989 a po něm. Bylo zjištěno, že chataři z Pekelského údolí vnímají změnu v tom, že dříve byli všichni chataři v osadě družnější, přátelštější, byl to semknutější kolektiv, kde se všichni znali. Nyní každý žije individuálně a společných akcí ubývá. Situaci ovlivnila cyklostezka. Do osady přijde mnoho cizích lidí (cyklisté, turisté), kteří se tam na chvíli zastaví a zase pokračují v cestě. Tím se místo stalo komerčním. Dříve do osady vedla pouze lesní stezka, proto tam tolik lidí nebylo. Jen opravdu ti, co tam vlastnili chatu a chtěli se tam scházet. Líbila se jim divoká, ničím nerušená příroda.

V rámci možností bylo pro výzkum této bakalářské práce získáno osm respondentů, i když předpokládaný počet byl větší. Nebylo snadné respondenty zastihnout a pro rozhovor získat.

Myslím si, že téma chataření a chalupaření je velmi zajímavé. Jelikož je vlastnictví chaty či chalupy v České republice opravdu fenoménem, zasloužilo by si možná trochu více pozornosti, a to ve formě sociologických výzkumů, kterých podle mého názoru moc není. V této oblasti sociologie by se mohly zkoumat například generační vztahy chatařů či generační vztahy chatařů v rámci rodiny, tj. jak k chataření přistupuje rodina celkově. Dalším námětem výzkumů by mohly být i vztahy mezi městy (pod které osady patří) a chatařskými osadami a jejich vzájemné fungování. Při rešerši literatury pro tuto práci jsem našla zejména výzkumy, které se tématu věnovaly z geografického hlediska.

Jaký bude osud chatařských oblastí? Já osobně se přikláním k názoru většiny dotazovaných chatařů, že chatové osady budou i nadále fungovat. Myslím si, že chataření spolu s chalupařením bude u českých obyvatel stále v oblibě. Nejen že lidé budou mít i v budoucnu touhu alespoň na čas odjet pryč z města, od všedního života a odpočinout si v krásné přírodě, ale myslím si také, že bude spousta lidí, kteří v chataření/chalupaření budou pokračovat po vzoru svých rodičů, od kterých lásku k chatám a chalupám převezmou.

Seznam literatury

Monografie

- [1] Disman, Miroslav. 2011. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 4. vydání. Praha: Karolinum.
- [2] Fialová, Dana a kol. 2007. *Druhé bydlení v Česku: chataření a chalupaření v proměnách generací*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy.
- [3] Holý, Ladislav. 2001. *Malý český člověk a skvělý český národ*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- [4] Holý, Ladislav. 2010. *Malý český člověk a skvělý český národ*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství.
- [5] Jandourek, Jan. 2007. *Sociologický slovník*. 2. vydání. Praha: Portál.
- [6] Klimeš, Lumír. 1994. *Slovník cizích slov*. 5. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- [7] Librová, Eva. 1969. *Výzkum chat a chataření na Ostravsku*. Praha: Výzkumný ústav výstavby a architektury.
- [8] Librová, Hana. 1988. *Láska ke krajině?* Brno: Blok.
- [9] Pásková, Martina, Josef Zelenka. 2002. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj.
- [10] Patočka, Jan. 1992. *Přirozený svět jako filosofický problém*. 3. vydání. Praha: Svoboda.
- [11] Vágner, Jiří, Dana Fialová a kol. 2004. *Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy.
- [12] Válka, Miroslav. 2011. *Sociokulturní proměny vesnice: Moravský venkov na prahu třetího tisíciletí*. Brno: Masarykova univerzita.
- [13] Zapletalová, Veronika (ed.). 2007. *Chatařství: Architektura lidských snů a možností*. Brno: ERA.

Články

- [14] Bičík, Ivan. 2001. „Postavení, změny a perspektivy druhého bydlení v Česku.“ Pp. 25-41 in: Ivan Bičík a kol. *Druhé bydlení v Česku*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy.

- [15] Blažek, Bohuslav. 2002. „S úsměvem idiota proti ideologii.“ *Přítomnost* 2 (2): 26-29.
- [16] Cílek, Václav. 2007. „Chatařství jako fenomén, mentalita a osud.“ Pp. 379- 399 in: Veronika Zapletalová (ed.). *Chatařství: Architektura lidských snů a možností*. Brno: ERA.
- [17] Drlík, Vojen. 1968. „Druhý domov.“ *Životné prostredie* 2 (5): 257-259.
- [18] Duffková, Jana. 2002. „První a druhý domov. Vývoj české záliby v chataření a chalupaření z pohledu sociologie.“ *Přítomnost* 2 (2): 29-31.
- [19] Duffková, Jana. 2006. „O tom, jak a proč vzniklo a (zatím) nezaniklo chataření a chalupaření v Čechách.“ [online]. [cit. 25. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.janaduff.estranky.cz/clanky/sociologie-zivotniho-stylu/Duffkova_chatareni-chalupareni-v-CR.html>.
- [20] Duffková, Jana. 2008. „Domov z pohledu sociologie.“ [online]. [cit. 4. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://jana-duffkova.rubicus.com/sociologie-zivotniho-stylu/state-a-jine-texty/>>.
- [21] Duffková, Jana. 2011. „Bydlet v přírodě je životní styl: (Chataření jako nenahraditelný kulturní fenomén Čechů).“ *Krok* 8 (4): 18-22.
- [22] Fialová, Dana. 2001. „Informační základna o územním rozložení objektů individuální rekreace v Česku.“ Pp. 19-24 in: Ivan Bičík a kol. *Druhé bydlení v Česku*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy.
- [23] Fialová, Dana. 2004. „Okolnosti podmiňující vznik a vývoj druhého bydlení v Česku.“ Pp. 38-49 in: Jiří Vágner, Dana Fialová (eds.). *Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy.
- [24] Fialová, Dana, Jiří Vágner. 2009. „Sociogeografické aspekty druhého bydlení a jejich regionální diferenciace (na příkladu Česka).“ *Geografický časopis* 61 (2): 89-110.
- [25] Hrstková, Julie. 2008. „Hory v obležení apartmánů.“ *Ekonom* 52 (1): 56-58.
- [26] Huk, Jaroslav. 2002. „Včera hrušky a zelí, dnes trávník s bazénem: chataři a chalupáři mezi reálným socialismem a kapitalismem.“ *Přítomnost* 2 (2): 32-33.
- [27] Kučera, Milan. 2001. „Soupis objektů individuální rekreace při sčítání lidu, domů a bytů 1991: geneze, průběh, výsledky.“ Pp. 11-18 in: Ivan Bičík a kol. *Druhé bydlení v Česku*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy.
- [28] Librová, Eva. 1967. „Víkend a chataření.“ *Neděle* 1967 (14): 4-5.
- [29] Sokol, Jan. 2004. „Chalupáři.“ *Listy* 34 (1): 38-40.

- [30] Škabrada, Jiří. 2007. „Nemám rád chaty – chaty proti lidové architektuře.“ Pp. 365-368 in: Veronika Zapletalová (ed.). *Chatařství: Architektura lidských snů a možností*. Brno: ERA.
- [31] Šoukal, Jiří. 2011. „Chataření a chalupaření v období 50. a 60. let.“ *Studie a zprávy. Historický sborník pražského okolí* 1 (1): 55-69.
- [32] Šrámková, Martina. 2002. „Trvalé bydliště: chalupa.“ *Lidové noviny* 25. července: 17.
- [33] Vágner, Jiří. 2001. „Vývoj druhého bydlení v Česku.“ Pp. 42-54 in: Ivan Bičík a kol. *Druhé bydlení v Česku*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy.
- [34] Vágner, Jiří. 2003. „První nebo druhé bydlení? Druhé bydlení jako významná složka životního stylu.“ Pp. 99-106 in: Vít Jančák, Pavel Chromý, Miroslav Marada (eds.). *Geografie na cestách poznání. Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy.
- [35] Vágner, Jiří, Dana Fialová. 2012. „Druhé bydlení – nejen české specifikum.“ *Geografické rozhledy* 21 (1): 8-9.

Internetové zdroje

- [36] Geologické lokality. „*Peklo u Nového Města nad Metují*“ [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: < <http://lokality.geology.cz/1567> >.

Bakalářské a diplomové práce

- [37] Fabiánová, Adéla. 2011. *Geomorfologické poměry údolí Olešenky*. Olomouc: Katedra geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého. Diplomová práce.
- [38] Hrachová, Irena. 2008. *Floristické poměry Pekelského údolí u Nového Města nad Metují*. Brno: Katedra biologie Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Diplomová práce.
- [39] Pospíchalová, Lenka. 2013. *Sociogeografický průzkum druhého bydlení vybrané oblasti jižních Čech*. Brno: Katedra regionální ekonomie a správy Masarykovy univerzity. Diplomová práce.
- [40] Smékalová, Martina. 2009. *Fenomén chataření a chalupaření v České republice*. Brno: Katedra sociologie Masarykovy univerzity. Bakalářská práce.

Přílohy

1. Fotodokumentace

Zdroj: soukromé foto (Markéta Týfová)

Zdroj: soukromé foto (Markéta Týfová)

Zdroj: soukromé foto (Markéta Týřová)

2. Scénář rozhovorů

Charakteristika trvalého bydliště a doprava na chatu

Kde bydlíte? Bydlíte na vesnici nebo ve městě? Popřípadě ve spíše menším městě nebo velkém městě?

Jaký je typ Vašeho bydlení? (panelák, dům atd.)

Jste spokojen/a s okolím trvalého bydliště, se svým trvalým bydlením? (má to nějaký vliv na pořízení chaty?)

Jak se na chatu dopravujete? (auto, vlak, autobus,...)

Jak daleko je rekreační objekt vzdálen od místa vašeho bydliště?

Jaký je čas potřebný na dopravu?

Údaje o chatě a motivy chataření

Jakým způsobem jste chatu získal/a? (koupí, dědictvím, pronájemem, jinak) Nebo jaká je historie Vašeho chataření?

Pokud jste si ji sám/sama pořídil/a, jaký byl důvod nebo co očekáváte od místa pobytu?
Chápete chatu jako „únik“ z městského prostředí, z trvalého bydliště, od všedního života, od práce, problémů, atd.?

Nebo je chata místem relaxace, setkávání rodiny či místo pro zahrádkaření atd.?

Po jakou dobu v roce je objekt využíván, jak často sem jezdíte? (sezónně, po celý rok, víkendy,...)

Jaký je okruh uživatelů tohoto objektu? (pouze rodina, přátelé)

Činnosti, aktivity na chatě

Využíváte chatu/chalupu k pěstování různých plodin, květin, k chovu zvířat nebo zde máte jiné způsoby trávení času, jiné aktivity? Jaké?

Pořádáte zde se sousedy nějaké společné akce? (sportovní, pracovní, kulturní – např. zábavy, táboráky atd.) A kolik se těchto akcí účastní lidí?

Máte zde nějakou společnou organizaci či spolek?

Nebo jsou to spíše rodinné akce?

Mění se funkcionalita chaty v průběhu času?

Berete si sem s sebou práci ze zaměstnání?

Charakteristika lokality, v níž se chata nachází

Vzhled okolí – líbí se Vám/ nelíbí? Mohl/a byste říci klady a zápory tohoto místa?

Rozhodovalo to při výběru místa pro chatu? (pokud kupovali nebo stavěli sami)

Je něco, co v okolí postrádáte? (nějaké zařízení atd.)

Jak je na tom toto místo s chatařením? (je to stálý rozvoj, nové chaty nebo spíše úpadek?)

Kdo jezdí do okolních chat? (starší lidé/ mladší - s dětmi)

Můžete říci, jaké zde bylo chataření dříve? (nějaké změny)

Je to turistické místo, vadí Vám turisté, cyklisté?

Mezilidské vztahy

Jaké jsou zdejší vztahy se sousedy, s ostatními chataři? (vadí Vám množství lidí v chatařské kolonii, ostatních chatařů?)

Popřípadě vztahy mezi chataři a starousedlíky?

Budoucnost

Myslíte, že se dá předpokládat osud, perspektivy této kolonie do budoucna, tedy i z hlediska Vaší nemovitosti? Uvažujete o tom, že byste se na chatu například v budoucnu natrvalo nastěhoval/a nebo ji využil/a ke komerčním účelům (pronájem)?

Charakteristika chataře

Jak dlouho vlastníte chatu, jak dlouho navštěvujete toto místo?

Necháváte se inspirovat pořady či časopisy s radami pro chataře/chalupáře? (Loskuták, Receptář,...)

Provádíte si stavební a zahradnické práce sami nebo řemeslníci?

Máte na chatě vybavenou dílnu?

Má pro Vás chata nějaký speciální význam? (rodinné dědictví, investice...)

Vnímáte chatu jako svůj druhý domov, druhé bydlení? Nebo má pro Vás větší význam než první bydlení v trvalém bydlišti?

Je pro Vás chataření natolik důležité, že si bez něj nedovedete představit život? (nepřežil/a byste bez něj nebo je to spíše jen udržování toho objektu?)

Věk, povolání, vzdělání?

3. Přepis rozhovoru s kódováním

Rozhovor s chatařem Jaromírem (63 let, houslař, žije v Náchodě v bytě s manželkou)

T: Nejdříve, jestli byste mi řekl charakteristiku Vašeho trvalého bydliště a dopravu na chatu, to znamená, jak se například dopravujete na chatu, anebo jestli to trvalé bydliště má vliv na pořízení chaty...jestli jste s ním spokojeni nebo nespokojeni?

R: Trvalé bydliště...trvalé bydliště nemá vůbec vliv na pořízení chaty, protože to byl vynikající byt, to je vynikající byt, je tady...máme ho u nemocnice, takže je tam čisto, vidíme do přírody, vidíme na vyhlídku. Byt je poměrně dobřej, nám to stačí, a protože já jsem měl na Vajači chatu, tak jsem chtěl znova, protože tam se mně nelíbilo na tý Vajači, tam se mně nelíbilo soužití těch, prostě tam byli takový zvláštní lidi, prostě jsme si nesedli no, a tak jsem počkal chvílku, a pak jsme si koupili tadyhle chatu. Je to vlastně rozhraní Pekla a Lipího. No a tam jsme si to dali dokupy a jsme tam no. Zakotvili jsme tam. Je tam dobřej přístup, polní cestou...

T: Autem jezdíte?

R: Ano, **autem jezdíme**, když to jde, tak ono je to **tři kilometry** jen, že jo. Když to nejde, tak ho necháme u křížku a jdeme pěšky. Když **prší** a je mokro, tak je to rozbředlý a v zimě je to třeba zavátý, tak musíme dojít **pěšky**, no je to polní cesta. A tak dá se i pěšky ty tři kilometry, že jo, když není zbylí třeba.

T: No a co očekáváte od tý chalupy? Je to místo jakoby relaxace nebo úniku z města,...

R: Všechno, všechno. **Relaxace**, **odpočinek**, **únik z města do lesa**, člověk se tam odreaguje...je to v lese, my máme rádi s manželkou houby, a tam houby rostou, tak **chodíme na houby**. Jinak je to **únik od lidí**, který nemusíme, protože furt, tady jde člověk do města a tady jsou lidi, který, který prostě, když je člověk proflákej, tak vás znaj, a to furt se tady scházíte s lidma, který ani nechcete, tak to se radši zdejchnu na **chatu**, a tam přijdou **lidi**, který **mám rád**, s kterejma si zahraju, s kterýma si **zahrajeme divadlo** nebo je prostě sranda, to je pro mě důležitý a pro manželku taky. Přijede **návštěva**...**rodina**, **vnoučata**...furt tam něco děláme, furt něco **opejkáme**, furt se cpeme, **manželka** furt **vaří** a ráda. Ale musí bejt na to čas, když není, tak si namažem chleba. Koupili jsme si tam kamna, na kterejch budeme dělat bramborový placky, takže jako u babičky, protože já jsem ze Sedloňova a babička vždycky dělala placky. Je na chatě taky **hromady práce**, protože jsem nemocnej, tak si... **kamarádi přijdou pomoci** nebo prostě někoho si zjednám, takže málo, dělám tam něco, ale to...Furt si to zvelebujem, zvelebujem...jo on to je totiž srub, kterej byl postavenej v roce 1947, před náma tam má nebo měl takovej srub pán, kterej založil skauty nebo junák...a má tam dokonce ve skále svoji urnu no, a pak tam máme chatu my, za tím. Ty **chaty** jsou všechny položený **zároveň s polem**, takže když se jde po tý cestě, tak ty chaty **nejsou vidět**. Před náma stojí řada modřínů, asi deset modřínů...no **je to tam krásný**. A taky tam stojí takový divadlo, u chaty je divadýlko, malá scéna...tam stojí no, naproti verandě to mám, asi padesát lidí se tam vejde no. Jo to my máme takovou tam zábavu jo, to si jako **diváci** sami hrajou **divadlo**. Každěj si vytáhne **list**, vytáhnou si **role**...dostanou papír, kde to mají napsaný, dostanou **kostýmy** a jedou. A **nejlepší** grupa, každá sehraje **scénku** nebo pohádku, a tak nejlepší grupa **dostane** bednu šampaňskýho nebo prostě **něco**. Jo tak to je sranda, nás to hrozně baví.

T: A jezdíte tam teda celoročně nebo...?

R: Jo, **celoročně**. I v zimě, přes **zimou** teda šlapem, jsme i **běžky** vzali, tak na běžkách, nebo když jsme tam potřebovali něco vzít, tak na **sáňkách**, že jo. Ono, když nachumelí, tak tam je závěj a nedá se tam. Taky každou zimu tak dva metráky nasypeme ptákům.

T: A jakým aktivitám se věnujete na chatě?

R: No tak to divadlo, loni jsme hráli i loutkový divadlo, jak jsem povídal, to nás moc baví, to se sejdou vždycky známí a kamarádi nebo si **zajdeme** třeba **na pivo**, třeba na **Ostrov** chodíme občas. Pak samozřejmě je tam pořád **kolem** nějaká **práce**, taky na ty houby chodíme, **manželka** ta má ráda **bylinky** a **rostlinky** různé...takže, když začnou pampelišky a kopřivy a tak, tak sbírá, že jo. Tam je to čistý, takže...a pak máme za chajdou **maliny**, **ostružiny** a tak. No a já mám hledačku, tak **chodím s hledačkou**, to mě zajímá taky. A pod náma máme **kamaráda** vynikajícího, tak sejdeme k němu, on je rybář, tak někdy uděláme **posezení** u něj, někdy zase u nás.

T: A máte na chatě třeba dílnu?

R: Na chatě mám **strojovnu** a doma mám dílnu.

T: A co ta lokalita, jak byste ji charakterizovali, co se Vám tam například líbí nebo nelíbí? Co Vám tam chybí?

R: **Nic nám nechybí**, líbí se nám tady, je tu **krásně**. Voda, jediný, **voda** tam **není**, ale to si **dotáhnem**. Nejhorší tam jsou vždycky **vandalové**, co to tam přijdou **rozmetat**, **rozbít**. Závistivci, my jim říkáme vandalové, nejhorší je, že víme kdo, prostě to dělali ze závidi. To byli lidi, co tam dřív chodili, já jsem pak řekl, že už ne, že s tím končím a... Okolo pak rozmlátěj květináče, všechno prostě...tam taky nemůže venku nechat nic. Nechali jsme **venku sporák**, protože je těžkej, já vařim venku v létě, taková **letní kuchyně** a gril jsme měli venku, no a teď **už to nemáme**. Zase tam byli ty, co uklízejí železo, že jo. Teď jsou na to nějaký nový paragrafy, tak snad to nebude.

T: A co město, úřady a úředníci.

R: No tak o tom jsme ani radši nezačali. To je jedna **katastrofa**, my s tím máme tak **špatnou zkušenost**, ale to se nesmí nic říkat, že jo. Ale to, když se zeptáte těch chatařů, tak to vám řekne každéj druhej. Já třeba mám to divadlo udělaný tam tak, že kdyby tam na mě vlítli, tak jsem schopnej ho za tři hodiny rozebrat, protože tam by mi v životě nic nepovolili. **Nikomů nic nepovolej**. A oni maj i otřesný chování. My jsme na tom úřadu byli spolu s manželkou a ona na nás řvala, a když se přišla podívat na ten pozemek, tak ani nepozdravila a hned ječela. Řeknu Vám, že jsme byli **jednou tak našťvaný**, že jsme měli **chuť se odstěhovat**.

T: A jak je na tom to místo s chatařením, myslíte si, že se to tam stále rozvíjí nebo spíše naopak?

R: Ne, to se **nesmí už rozvíjet**. To je **konec**, šmitec. Tam už **nepostavíte** vůbec **nic**, to je **chráněný krajinný území**, je to...tam se nesmí nic. Nová chata neexistuje.

T: A jezďej tam ty chataři pořád nebo to spíš upadá?

R: Jezďej. Pekelci jezďej.

T: A spíše starší lidé nebo mladší?

R: Starší i mladý, je to namíchaný. Ty starší to pak přenechávaj mladším. Takže i mladší, mladý tam jezďej. Ono se to taky mění, ty starší už odcházej. Ale musej mít k tomu vztah ty mladý a tak, jakmile k tomu má vztah, tak tam jezďí. A jakmile k tomu nemá vztah, tak jako to bylo v našem případě...ten kluk to zdědil po dědečkovi, co byl na smrtelný posteli no, a to byl ještě takovej kluk...koupit si auto a zapálit si jointa, a kterej jenom čekal, až děda umře. A dědeček ještě neumřel a jeho máma, jeho máma, že to neprodá najednou a on si myslel, že...on to nechal napsat na vnuka, to znamená...na tohohle kluka, kterej, kterej prostě se nepoved a teď ten milej kluk...mámo já potřebuju auto a maminka bláznivá do něj a tak, že to prodá, prodali to, my jsme to teda koupili no, a pak maminka plakala tam u dveří, smutný, protože já tam mám kameru teď už, takže vidím, kdo se tam projde...ona tam chodí plakat ke dveřím, protože pak jí umřel ten táta a asi i maminka a ona tam prožila dětství, vyrůstala tam...a jak to dopadlo...dostali za to ty peníze a on, že si rychle koupí nějaký auto, že spěchaj, tak jsme to tedy vyřídili rychle. No a tam měl ještě děda u toho něco podepsat no a on přišel k dědovi nebo babičce do toho domova důchodců a řekl, že chce ty peníze, ale babička mu všechny peníze sebrala, pro ně, pro ty starý to muselo bejt hodně hořký...no tak neměl nic no. On si tam vodil nějakou partu, všude vajgly, ožralý všichni, tak ta sousedka říkala, že je ráda, že jsme to koupili, že se bála, že to tam všechno chytne. Tak to střelili, děda myslel, že tam vnuk bude, ještě že se toho děda nedožil.

T: A jak je to teda dlouho, co máte tu chatu?

R: My už to máme pět let. Ne možná o něco dýl, ty roky běžej.

R: Takže jsou lidi, který maj k tomu vztah, maj to po rodičích, vážej si toho, že to maj po rodičích. No a jsou lidi, který to přeplatí, jako my, protože to chtěli...ale jako my si toho taky vážíme. Pak to je hrozně těžký...mladý, starý se tam...tam to výjde na stejno. Ale mladý většinou, dneska je takovej trend spíš jet do světa, vydělat peníze a užívat si...o nějakou chatu nemaj zájem...to dřív to bylo jiný za komunistů, že jo, se nikam nesmělo, tak lidi byli na chatách. No a dneska se sice může, ale nejsou peníze, tak jsou znova na chatách. Aaa, tak má to něco do sebe, ale ty mladý jsou pryč. My máme děti, ty jsou...Amerika, Německo, Beroun, Karlovy Vary, takže tady se ukážou málokdy a vždycky odsud rychle spěchaj. Prostě to tak je, ty děti jsou rozlitaný. Kdo není

vlastenec, tak zdrhá pryč. Ale to, co my jsme neinvestovali do tý chaty, to my nikdy nedostanem zpátky nebo naše děcka, to nikdo za to nedá. Co si užijem, to budeme mít.

T: A jak vidíte mezilidský vztahy mezi chatařema? Jsou tam nějaký spory?

R: No, tak to je jako všude, to je úplně stejný, jak u souseda v bytě nebo u souseda v baráku. Stejný, úplně stejný, jsou pitomci a jsou dobráci, jsou vyčůránci, jsou lidi, který by se rozdali...úplně stejný. My to máme dobrý, protože oni tam ty naši sousedi, tam jsou třeba jenom týden nebo čtrnáct dní v létě, pak až zase ke konci, přijedou udělat, v září pořádek, zazimovat chatu...takže my si tam kralujem většinou, my si tam kralujem.

T: A jak vidíte budoucnost vaší chaty a celkově i tý kolonie? Jestli se to dá nějak předvídat?

R: Tý kolonie...no to tam bude furt, je to tam nádherný místo, to je prostě nádherný místo, to je Peklo a to. Tam jakmile...dobrý, to nikdo, tam to nikdy nezanikne, chatařství nikdy nezanikne. A lidi budou čím dál to... Jak řekl Havel, že v Čechách jak jsou lidi našťvaný... tak se to bude, tak zase bude tramping, zase bude...vždyť už je to zpátky...mladí choděj hrát a todleto, hrajou se písničky, takový jaký se hrajou, a to je dobře, to je dobře, zas to všechno přijde zpátky, protože ten hlavní...ten hlavní boom, co bylo, tak a teď máme demokracii a to, to už všechny přešlo, protože viděj, co je demokracie taky z druhý stránky, že jo a tady já nejsem ani komunista ani socialista, ale říkám jednu věc, že ty mladý si myslej, že hnedka se budou mít dobře, že si hnedka prostě, chtěj všechno hned...maj se teda o hodně dobře proti nám od toho 1989 jo, se maj o hodně líp, to prostě je vidět, ty děti v těch školách, kdo by si mohl dovolit mít to, přijet na mopedu nebo autem nebo to, každej má mobil a tohle, to my, to není...a přijde to všechno zpátky...zase se budou sít meze, zase se budou...mít lidi králíky...to všechno přijde zase zpátky automaticky, že jo. Protože to je jednou nahoru, jednou dolů. Teď ještě, aby se udržela ta demokracie. To je všechno k tomu, takže mladý prostě zase začnou mít vztahy k těm chatám dědečků a rodičů, začnou tam jezdit, začnou mít jiný hodnoty, takže dneska maj ty mladý ty hodnoty popletený, úplně jo. Chtělo by to ve školách víc výchovy, takový tý duševní, než jenom vědomostní, a prostě když dneska nečím chce bejt, tak aby byl ekonom a při nejmenším inženýr, protože prachy a tohle. Lidi se neohlížej na nic, nemaj čas se ani podívat na souseda, nemaj čas kolikrát ani v manželství se dívat na svoji rodinu jo, protože má v práci takovouhle hlavu, aby nevydělal třicet tisíc, ale aby udělal sedmdesát jo, a jde to všechno do hajzlu, ale to všechno přijde zpátky. My jsme, já jsem měl šťastný dětství, my jsme vlítli do lesa, tam

jsme si hráli hořejšáci proti dolejškům, přišli jsme večer domů, máma nás střískala, že jsme přišli špinavý a otrhaný, no a bylo všechno fajn.

T: A budoucnost vaší chaty konkrétně?

R: No jako nevím no, jak jsem říkal, děti jsou daleko, ty sem moc nejezdí, takže asi jednou, až nebudeme moct, dojde k prodeji no, protože taky, jak jsem říkal, byt máme dobřej, takže...

T: A má pro Vás ta chata nějaký speciální význam?

R: Speciální? No má, že můžeme taky, že je to taková pro nás úniková cesta, když už to, tak jdeme tam. Ale manželka říká, lepší barák někde, než dvě věci, že jo, protože jsou dvě domácnosti, nás to zmáhá, že jo, a pak taky na to vydělat, že jo, protože to je...vloni novej komín, nechal jsem to zateplit...to přišla firma a udělala to.

T: Takže vnímáte svou chatu jako svůj druhý domov?

R: No jo, samozřejmě. Jako tam by se i dalo bydlet, kdybych nedej pánbůh, začal hrát mariáš a prohráli jsme byt no, tak by se tam dalo bydlet no, z nouze. Ne já to neumím, já umím zelenou louku.

R: Lidi neuměj, lidi honěj mamon a jsou nervózní jak starý nemocný psi, hádaj se, perou se, zabíjej se v tom nejhorším případě. Místo toho, aby se sebrali a šli do přírody, anebo si támhle koupili nějakou kůču a chodili tam a opekli si buřta.

T: A dovedli byste si představit teď život, bez tý chaty?

R: No protože manželka vyrostla v domečku, kterej měl zahradu, pak měla barák, kterej měl zahradu, pak ještě chalupu s velkou zahradou a je zvyklá se chvilku porejt v hlíně, musí být venku chvilku. A já bych si to asi zas uměl představit bez chaty, protože dcera má americkýho vojáka, tak se odstěhovala do Colorada Springs, takže já bych to uměl řešit tak, že bych místo chaty jezdil do Colorada Springs, že jo. Tam to je kovbojský město a okolo Aspen a tam byla ta zlatá horečka, tam se dodneška hledaj diamanty, že jo.

T: A ještě jestli byste mi mohl odpovědět na osobnější otázky jako je Váš věk, povolání, vzdělání? Kdyžtak věk stačí jen přibližně.

R: No tak je mi šedesát tři a jsem houslař, že jo, dílnu mám na chatě.

T: Děkuji za rozhovor.

kódovník:

fialová barva - BYDLENÍ, BYDLIŠTĚ

- typ bydlení
- spokojenost
- vlivy, motivy
- doprava

červená barva - VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

modrá barva - SPOKOJENOST S LOKALITOU

- klady
- zápory

zelená barva - SOUSEDSKÉ VZTAHY

šedá barva - BUDOUCNOST

- budoucnost osady
- budoucnost chaty

žlutá barva - FUNKCIONALITA

- význam chaty
- život bez chataření